

**2010-luvun Disneyn prinsessatujen  
naisrepresentaatiot**

Essi Kananen

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2021

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

## TIIVISTELMÄ

**Kananen, Essi. 2021. 2010-luvun Disneyn prinsessasatujen naisrepresentaatiot. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 56 sivua.**

Tässä tutkimuksessa selvitettiin *The Walt Disney Company*n 2010-luvun prinsessasatujen välittämää naiskuvaa. Analysoimassani aineistossa oli viisi Disneyn 2010-luvulla ilmestyneen prinsessaelokuvan pohjalta tehtyä kirjaa. Tutkimuskysymykseni oli: ”Millaisia naisrepresentaatioita Disneyn 2010-luvun prinsessasaduista välittyy?”. Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, millaisia piirteitä naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa ja millaisia valta-asemia heillä on.

Tutkielmani on laadullinen tutkimus, jossa käytin lähestymistapoina aineistolähtöistä analyysiä ja teoriaohjaavaa analyysiä. Analyysimenetelmänä käytin teemoittelua. Tutkimukseni sivuaa kulttuurintutkimusta ja sukupuolentutkimusta tieteenaloina, vaikka teenkin tutkimusta varhaiskasvatustieteessä.

Naishahmojen piirteitä kuvaaviksi pääteemoiksi muodostuivat naispuolisten päähahmojen määrätietoisuus, laitettu ja siro ulkonäkö sekä pukeutuminen, suhde eläimiin ja kuvitteellisiin hahmoihin, suhde muihin naishahmoihin, kiinnostus rakkauteen sekä hyvät ja pahat hahmot -asetelma. Naisten valta-asemaa ja roolia tarkasteltaessa pääteemoiksi muodostuivat prinsessat ja kuningattaret. Aineistosta löytyi jonkin verran samoja piirteitä, mitä esiintyy ennen 2010-lukua julkaistuissa Disneyn prinsessasaduissa. Aineistossa oli myös piirteitä, joita ei esiinny aiemmissa prinsessasaduissa.

Asiasanat: naisrepresentaatio, Disney, varhaiskasvatus, lastenkirjallisuus, sukupuolisensitiivisyys

# SISÄLTÖ

<b>TIIVISTELMÄ</b> .....	<b>2</b>
<b>1 JOHDANTO</b> .....	<b>5</b>
<b>2 DISNEYN ELOKUVISTA TEHDYT PRINSESSASADUT OSANA LASTENKIRJALLISUUTTA</b> .....	<b>7</b>
2.1 Lastenkirjallisuus .....	7
2.2 Sadut ja prinsessasadut .....	8
2.3 Kuvakirjat .....	9
2.4 Disneyn prinsessasadut konseptina ja disneyfikaatio .....	9
<b>3 NAISREPRESENTAATIOT LASTENKIRJALLISUUDESSA JA DISNEYN PRINSESSAT</b> .....	<b>11</b>
3.1 Naisrepresentaatiot lastenkirjallisuudessa .....	11
3.2 Disney-satujen tutkimus ja sukupuoliroolit .....	12
3.3 Disneyn prinsessasatujen naisrepresentaatioiden tutkimus	13
3.4 Sukupuolirepresentaatiot ja varhaiskasvatus .....	17
<b>4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN</b> .....	<b>20</b>
4.1 Tutkimuskysymykset .....	20
4.2 Tutkimuksen lähestymistapa .....	20
4.3 Tutkimusaineisto .....	21
4.4 Aineiston analyysi .....	23
<b>5 TULOKSET</b> .....	<b>26</b>
5.1 Naiskuvausten ominaispiirteet .....	26
5.2 Naisten valta-asema ja rooli .....	36
<b>6 POHDINTA</b> .....	<b>40</b>
6.1 Johtopäätökset .....	40
6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettinen tarkastelu .....	43

6.3	Jatkotutkimushaasteet.....	46
<b>LÄHTEET</b> .....		<b>47</b>
	Aineistolähteet .....	47
	Tutkimuskirjallisuus .....	47
<b>LIITTEET</b> .....		<b>52</b>

# 1 JOHDANTO

Lastenkirjallisuuden tutkiminen on tärkeää, sillä lastenkirjallisuutta voidaan pitää eräänlaisena arvokasvatuksen muotona. Satu on yksi lastenkirjallisuuden suosituimmista genreistä (Jones 2002, 1). Lastenpsykiatrit korostavat satujen merkittävyyttä lasten kehityksen kannalta (Apo 1986, 15).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen 2010-luvun *The Walt Disney Companyn* [jatkossa *Disney*] välittämää naiskuvaa viidessä 2010-luvulla ilmestyneessä prinsessasadussa. Sadut ovat prinsessaelokuvien pohjalta sovitettuja lastenkirjoja. Tarkastelen 2010-luvun prinsessasatuja aiemman Disneyn prinsessasatuja koskevan tutkimuksen (Rothschild 2013, Davis 2011, Bell 1995, Coyne ym. 2016 & Lacroix 2009) pohjalta.

Disneyn prinsessat ovat suosituimpia tytöille suunnattuja mediahahmoja (Coyne ym. 2016, 1909). Rothschild (2013) väittääkin Disneyn olevan yksi suurimmista prinsessasatujen tuottajista. Disney välittää prinsessoista elokuvia, teemapuistoja ja oheistuotteita. (Rothschild, 2013, 53.) Disney myös tuottaa edelleen uusia prinsessasatuja, joista viimeisin on keväällä 2021 ilmestynyt *Raya* (Walt Disney Animation studios 2020). Nikolajevan (2005) mukaan Disneylle on tyypillistä tehdä jo olemassa olevista saduista Disney-versioita poistamalla väkivaltaisia kohtauksia ja päättämällä satu onnellisella lopulla. Tätä ilmiötä kutsutaan *disneyfikaatioksi*. (Nikolajeva 2005, 230–231.)

Opetushallituksen mukaan varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä (Opetushallitus 2018, 21, 30). Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan sukupuolesta riippumatonta tasa-arvoista kohtelua. (Siippainen 2017, 212–215.) Lastenkirjallisuuden sisältämien sukupuolirepresentaatioiden tiedostaminen on osa sukupuolisensitiivistä varhaiskasvatusta. Ylitapio-Mäntylän (2017) mukaan kasvatust materiaaleja, kuten satuja, olisi hyvä tarkastella kriittisesti sukupuolten representaatioiden suhteen, sillä sadut välittävät usein sukupuolistereotypioita (Ylitapio-Mäntylä 2017, 285).

Tutkimukseni tarkoituksena on auttaa tiedostamaan Disneyn 2010-luvun prinsessatujen naissukupuolta koskevia representaatioita. Kasvattaja pystyy tiedostaessaan prinsessasaduista välittyvän naiskuvan pohtimaan, antavatko nämä sadut lapsille riittävän moninaisen kuvan naiseudesta, ja keskustelemaan lasten kanssa kyseisestä aiheesta. Kasvattaja voi näin pyrkiä oikaisemaan mahdollisia naissukupuolesta välittyviä stereotypioita.

## 2 DISNEYN ELOKUVISTA TEHDYT PRINSESSASADUT OSANA LASTENKIRJALLISUUTTA

Tarkastellessani tutkielmassani lastenkirjallisuutta pidän olennaisena määrittellä aluksi lastenkirjallisuutta käsitteenä. Määrittelen myös lastenkirjallisuuden lisäksi lastenkirjallisuuden alakäsitteet *satu*, *prinsessasatu* ja *kuvakirja* tarkemmin, sillä tutkielmani aineisto edustaa näitä kaikkia lajityypiltään. Aineistoksi valitsemani kirjat ovat Disney-elokuvien pohjalta tehtyjä kuvakirjoja ja siksi jäljittelevät kuvituksessa ja tarinankerronnassa elokuvaa. Tuon esille myös Disneyn prinsessasadut lapsille suunnattuna konseptina.

### 2.1 Lastenkirjallisuus

Lastenkirjallisuus on osa lastenkulttuuria. Se määrittyy käsitteenä jatkuvasti uudestaan muuttuvassa yhteiskunnassa (Mustola 2014, 19). Hunt (2001) kuvaa lastenkirjallisuuden kehittyneen alkaen 1700-luvulta tähän päivään asti. 1700-luvulla lastenkirjallisuuteen sisältyi usein opetus. 1800-luvun loppupuolella lapsuutta alettiin enemmän arvostaa, milloin myös lastenkirjallisuudessa alkoi näkymään mielikuvituksellisuuden arvostus opettavaisuuden sijaan. Lastenkirjat ja aikuisten kirjat alkoivat myös selkeämmin erottumaan toisistaan. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen fantasiakirjallisuus oli suosittua ja lastenkirjallisuudesta tuli kustannusteollisuudelle merkittävä tyylilaji. Toisen maailmansodan jälkeen lastenkirjallisuuden suosio nousi jälleen ja lastenkirjallisuus muotoutui tuottoisaksi ja erottuvaksi genreksi. (Hunt 2001, 2, 11.)

Mustolan (2014) mukaan kirjallisuuden laji määritellään yleensä tekstin tyylin tai sisällön mukaan. Lastenkirjallisuudessa kuitenkin kirjallisuutta määrittää sen lukijaryhmä, vaikka tosin aikuisetkin voivat lukea lastenkirjallisuutta. Lastenkirjallisuus on suurilta osin aikuisten tuottamaa ja valikoimaa: kirjailijat, kustantajat ja kasvattajat ovat ratkaisevassa asemassa vaikuttamassa lapsille tuotettavaan ja luettavaan kirjallisuuteen. Myös lastenkirjallisuus kirjallisuuden

genrenä on aikuisten muodostama käsite. Lastenkirjallisuutta voidaan kutsua niin sanotuksi sateenvarjogenreksi, sillä lastenkirjallisuus jaetaan samoihin luokkiin kuin kirjallisuus yleensäkin jaetaan. Näitä luokkia ovat esimerkiksi draama, tietokirjallisuus, kauhu ja sarjakuvat. (Mustola 2014, 15–16.)

## 2.2 Sadut ja prinsessasadut

Jonesin mukaan (2002) satu on yksi lastenkirjallisuuden suosituimmista genreistä. Sadut ovat aluksi levinneet suullisina kertomuksina, joita on myöhemmin aloitettu myös kirjoittamaan. Suosittuja satujen kirjoittajia ovat muun muassa Hans Christian Andersen, Charles Dickens ja Grimmin veljekset. (Jones 2002, 1.) Monet Grimmin sadut ovat pohjana Disneyn prinsessasaduille, tosin väkivaltaa ja kuolemaa on karsittu pois Disneyn versioista (Rothschild 2013, 60). Tutkimusaineistossani olevan *Kaksin karkuteillä* -sadun prinsessa *Tähkää* on muunnelmä Grimmin veljesten alkuperäisestä *Tähkää*-sadusta. Myös *Frozen*-sadulla saattaa olla löyhä pohja toiseen satuun, nimittäin H.C. Andersenin *Lumikuningatar*-satuun. Kuningatar *Elsa* hallitsee jäävoimia ja *Frozen 2*:ssa *Elsasta* tulee lumikuningatar.

Sadulle on tyypillistä kamppailla ongelmia vastaan, joista lopulta selvitään. Hyvä ja paha ovat saduissa vastakkain yleensä jonkinlaisten fyysisten hahmojen muodoissa. Sadut päättyvät pahan kukistumiseen. (Bettelheim 1998, 8–9.) Satujen alalajeja ovat Apon (2001) mukaan eläin-, legenda-, pila- ja ihmesadut. Ihmesadut sisältävät joitakin fantasialle tyypillisiä piirteitä, kuten taikaesineitä ja haltioita, jotka auttavat päähenkilöä saavuttamaan tavoittelemansa asian, kuten avioliiton tai vaurauden. Näissä saduissa naiset esitetään perinteisesti kauniina, tottelevaisina ja hyväsydämisinä. (Apo 2001, 12, 22.)

Prinsessasadut ovat yksi ihmesadun lajeista (Apo 2001, 12). Prinsessaduissa päähenkilö joko on prinsessa, hänestä tulee prinsessa tai hän pitää itseään prinsessana avioliiton kautta. Tilanteen muuttuessa päähenkilö oppii jotain itseltään, sekä samalla lukija oppii asioita elämästä. (Rothschild 2013.)



## 2.3 Kuvakirjat

Rhedin (2001) määrittää kuvakirjan esteettiseksi teokseksi. Muun taiteen tavoin kuvakirjan tarkoituksena on ilmaista ja ”herättää eloon” jotain. Viimevuosikymmeninä kuvakirjoihin on kehittynyt entistä vahvempi suhde tekstin ja kuvien välille. (Rhedin 2001, 12–13.) Heinimaan (2001) mukaan kuvakirjaa katsellessa lapsi voi nauttia kuvien esteettisyydestä ja yllättävyydestä. Kuvat edustavat kuvallista kieltä samalla tavalla kuin teksti verbaalista kieltä. Teksti ja kuvat ovat vuorovaikutuksessa keskenään, minkä takia kuvien merkitystä ei kuvakirjassa voi sivuuttaa. Kuitenkin kirjallisuudentutkimus on kuvakirjojen osalta keskittynyt lähinnä tekstiin. (Heinimaa 2001, 142–144.)

Heinimaa (2001) väittää kuvakirjan olevan usein lapselle ensimmäinen kosketus kuvataiteeseen. Lapsi tutustuu kuviin ja kuvakieleen kuvakirjojen välityksellä. Kuvat lisäävät lukukokemukseen eläytymistä sekä aistien käyttämistä ja havainnoimista. Sivussa lapsi myös omaksuu esteettisiä arvoja ja periaatteita. (Heinimaa 2001, 155.)

Heinimaan (2001) mukaan kuvakirjaa lukemalla voi oppia myös kuvien jatkumoa, eli tarinan etenemistä kuva kovalta. Kuvittaja voi välillä haastaa lukijaa kuvittelemaan tapahtumat itse valitsemalla kuvitukseen juuri ennen keskeistä tapahtumaa tapahtuvan asian ja jättämällä keskeisen tapahtuman kuvaamisen tekstille. Lapset ja aikuiset voivat tarkastella kuvia yhdessä ja saada siten hyvän keskustelun aikaan. (Heinimaa 2001, 158–161.) Kuvakirjojen avulla lapsi ja aikuinen saavat myös läheisyydenkokemuksia, sillä kuvakirjaa lukiessa lapsi ja aikuinen yleensä joko istuvat vierekkäin tai sitten aikuinen tulee lapsen lähelle näyttämään kuvia.

## 2.4 Disneyn prinsessasadut konseptina ja disneyfikaatio

Disneyn prinsessat ovat suosituimpia tytöille suunnattuja mediahahmoja (Coyne, Linder, Rasmussen, Nelson, & Birkbeck 2016, 1909). Disney onkin yksi suu-

rimmista prinsessasatujen tuottajista. Se välittää lapsille prinsessakulttuuria esimerkiksi elokuvien, teemapuistojen ja oheistuotteiden kautta (Rothschild, 2013, 53.)

Coynen ym. (2016) mukaan *Disney-prinsessat* kuuluvat The Walt Disney Companyn konseptiin. Konsepti tarjoaa lapsille runsaasti pukeutumiseen, leluihin ja mediaan liittyviä Disneyn prinsessatuotteita. Disneyn prinsessat -konseptiin kuuluu 13 prinsessaa. Monet kyseisistä prinsessoista ovat prinsessoja heti syntymästään lähtien tai avioliiton kautta. Kuitenkin esimerkiksi *Mulan* ei ole prinsessa kummankaan kautta. (Coyne ym. 2016, 1909–1910.) Disneyn prinsessoihin kuuluvat niin vanhat kuin uudetkin prinsessat. Vanhimpia prinsessoja on kuitenkin muokattu eri tuotteisiin niin, että ne ovat yhdenmukaisia 2000-luvun prinsessojen kanssa. Esimerkiksi *Prinsessa Ruusunen* (1959) esitetään *Mc Donald's:in Happy Meal* -aterian mukana tulevissa korteissa muodokkaampana elokuvaan verrattuna, poseeraamassa kädet selän takana rinta pystyssä. (Rothschild 2013, 89–90.)

Määrittelen tutkimuksessani myös disneyfikaation käsitteenä, sillä tämä kuvastaa hyvin Disneylle tyypillisiä piirteitä ja on näin ollen olennainen osa lastenkulttuuria. Disneyfikaatiolla tarkoitetaan siis sitä, että alkuperäisistä saduista, kuten esimerkiksi Grimmin saduista, tehdään Disney-versioita. Nikolajevan (2005) mukaan Disneylle tyypillisiä piirteitä ovat alkuperäisten versioiden muuttaminen lapsiystävällisemmiksi rajaamalla väkivaltaiset tai traumatisoivat kohdat pois. Kuitenkin kahden eri hahmon konfliktia saatetaan korostaa Disneyn versioissa, kuten esimerkiksi *Pieni merenneito* -sadussa (1989) prinsessa Arielin ja merinoidan välillä. Disneylle on tyypillistä myös päättää tarinansa onnellisesti. H.C. Andersenin versiossa *Pienestä merenneidosta* päähenkilö kuolee prinssin mennessä naimisiin toisen tytön kanssa. Disney sen sijaan halusi päättää tarinan onnellisesti: prinsessa Ariel saa äänensä takaisin ja elää onnellisesti elämänsä loppuun saakka. Disney voi myös muuttaa ihmishahmoja eläimiksi. Disney-elokuvaan kuuluu usein eläimiä tai puhuvia esineitä, kuten *Tuhkimon* hiiret ja *Kaunotar ja hirviö* -sadun lumotut esineet. Disneyn versioihin lisätään usein myös päähenkilöä auttava hahmo. (Nikolajeva 2005, 230–231.)

### 3 NAISREPRESENTAATIOIT LASTENKIRJALLISUUDESSA JA DISNEYN PRINSESSAT

Tutkielmani kannalta representaatio on keskeinen käsite, joten määritän sen luvun alussa käsitteenä. Tuon esille aiempaa tutkimusta satuihin ja Disneyn naisrepresentaatioihin liittyen. Erityisen tarkasti referoin tutkimusta Disneyn 1. ja 2. ilmestymisjakson prinsessasatujen naisrepresentaatioista, sillä käytän tätä vertailupohjana tutkielmassani 2010-luvun prinsessasatujen naisrepresentaatioille. Määritän myös termin sukupuolisensitiivisyys, sillä se on olennainen termi varhaiskasvatuksen kontekstissa tutkielmaani liittyen.

#### 3.1 Naisrepresentaatiot lastenkirjallisuudessa

Representaatio tarkoittaa sanatarkasti uudelleen esittämistä (representation). Representaatiossa asioihin yhdistetään tietynlaisia merkityksiä, jotka taas vaikuttavat ihmisten käsityksiin maailmasta. Representaation esittäessä tiettyä asiaa, se myös edustaa jotain kyseistä asiaa suurempaa kokonaisuutta (Paasonen 2010, 39–41). Kuva, joka esittää naista, voi esimerkiksi edustaa naissukupuolta ja välittää käsityksiä naisesta ja naiseudesta. Harjusen (2010) mukaan naisruumista arvioidaan niin sosiaalisessa kuin esteettisessäkin mielessä. Harjunen korostaakin ihmisen ulkomuodon olevan merkittävä tekijä sosiaalisen hyväksyttävyyden osalta ja lisäksi kertovan myös ihmisen persoonasta. (Harjunen 2010, 241.)

Paasonen mukaan representaatiot välittävät ja uusintavat ymmärrystä sukupuolesta. Tapa, jolla eri ihmisryhmiä esitetään vaikuttaa tapaan suhtautua eri ihmisryhmiin. Sosiaaliset suhteet ja representaatiot ovat näin yhteydessä toisiinsa. Representaatiot samaan aikaan tuovat ilmi yhteiskunnallisia arvoja sekä osallistuvat muokkaamaan niitä. (Paasonen 2010, 41, 45.)

Lisäksi representaatiot vaikuttavat tapaan hahmottaa itsensä yhteiskunnan sosiaalisena jäsenenä (Paasonen 2010, 46). Paasonen mukaan (2010) elokuvatut-

kija Koivunen (1995, 2006) toteaa, että naisten representaatiot mediassa ovat yhteydessä yleiseen naiskuvaan sekä siihen, mitä yksilö ajattelee itsestään (Koivunen 1995, 2006, viitattu lähteessä Paasonen 2010, 45–46). Koivusen teorian mukaan siis myös lasten prinsessasatujen välittämä naiskuva olisi yhteydessä lukijan tai kuuntelijan käsitykseen naiseudesta ja siten käsitykseen itsestään sukupuolenedustajana.

Median vaikutusta ulkonäköihanteisiin ovat tutkineet muun muassa Harriger, Serier, Luedke, Robertson ja Bojorquez (2018). Kyseisen tutkimuksen mukaan media välittää lapsille ihannetta laihuudesta. Tutkimuksessa selvisi myös, että vuosina 2004–2016 julkaistuissa lastenelokuvissa ylipaino esitetään usein epämieluisana piirteenä. (Harriger ym. 2018, 78–82.)

### 3.2 Disney-satujen tutkimus ja sukupuoliroolit

Aiempaa tutkimusta Disneyn prinsessasatujen sukupuolirooleista löytyy jonkin verran englanniksi. Suomeksi kuitenkin vastaavaa tutkimusta on hyvin vähän. Pappila tarkastelee maisterintutkielmassaan 2010-luvun Disneyn ja *Pixarin* prinsessojen toimijuutta *Urhea-* ja *Frozen – Huurteinen seikkailu* -satujen pohjalta (Pappila 2018). Aakkonen taas tarkastelee Disneyn naishahmojen luontosuhdetta *Urhea-* ja *Kaksin karkuteillä – Hiuksia nostattava seikkailu* -satujen kautta (Aakkonen 2018). Tarkastelen osittain samoja prinsessasatuja kuin näissä kahdessa pro gradu -tutkielmassa, tosin eri näkökulmasta. Myös kandidaatintutkielmia ja ammattikorkeakoulu-tasoisia opinnäytetöitä on tehty Disneyn prinsessasaduista. Väitöskirjoja en löytänyt Disneyn prinsessoihin liittyen. Kuitenkin Disney-aiheesta löytyy muun muassa Kontturin Disneyn sarjakuvia tarkasteleva väitöskirja (Kontturi 2014). Isojärvi taas työstää väitöskirjaa liittyen Disney-elokuvien isyyteen ja maskuliinisiin piirteisiin (Jäntti 2019).

Coynen ym. (2016) pitkittäistutkimuksessa, jossa oli tarkasteltavana 198 varhaiskasvatusikäistä lasta, Disneyn prinsessat olivat yhteydessä lasten stereotyyppisen ”naiselliseen” käytökseen. Pojilla Disneyn prinsessat muuttivat käyttäytymistä toisia huomioivammaksi sekä kehonkuvaa positiivisemmaksi. Tytöt

taas olivat kiinnostuneempia Disney-prinsessoista identifioimalla itsensä prinsessaksi ja kuluttamalla eri oheistuotteita. (Coyne ym. 2016.) Disneyn sukupuolirooleja tarkastelevassa tutkimuksessa todettiin, että Disneyn prinsessaelokuvissa oli sukupuolistereotyyppisiä ominaisuuksia, mutta joistakin elokuvista löytyi myös ominaisuuksia, jotka eivät ole yhdistettävissä stereotyyppisesti sukupuoleen (England, Descartes & Collier-Meek 2011).

### 3.3 Disneyn prinsessasatujen naisrepresentaatioiden tutkimus

Disneyn prinsessasatuja ovat tutkineet Rothschild (2013), Davis (2011), Bell (1995) ja Lacroix (2009). Seuraavassa esittelen heidän keskeisimpiä havaintojaan referoimalla heidän tutkimustuloksiaan. Nämä huomiot myös osittain ohjaavat analyysiani.

Rothschildin (2013) mukaan Disneyn **ensimmäisiin prinsessasatuihin** kuuluvat *Lumikki* (1937), *Tuhkimo* (1950) ja *Prinsessa Ruusunen* (1959). Kyseiset prinsessat ovat paljon vuorovaikutuksessa eläinten kanssa. Eläimet ovat yleisönä prinsessojen ajatuksille sekä auttavat prinsessoja. Eläinten kanssa kommunikointi korostaa prinsessojen viattomuutta (Rothschild 2013, 56).

Rotschild (2013) tuo esiin, että kaikilla kolmella prinsessalla romanssi on suuressa osassa heidän tarinaansa. *Lumikki* haaveilee jo ensimmäisessä kohtauksessa, että joku, jota hän rakastaa, pelastaisi hänet. *Tuhkimo* unelmoi myös rakauden löytämisestä ja rakastuikin prinssiin tanssiaisissa. *Prinsessa Ruusunen* päähahmo *Aurora* on myös uneksinut romanssista ja tunnistaa metsässä tapaamansa prinssin mieheksi, josta hän on nähnyt unia. Tarinat saavat Disneyn tulkinnan mukaan ”onnellisen lopun” prinsessan ja prinssin saadessa toisensa. Prinsessat etsivät nimenomaan rakkautta sosioekonomisen aseman parantamisen sijaan. Jokainen prinsessoista on tavoitellut prinssiä heidän ensitapaamisestaan saakka. Disneyn prinsessat osoittavat myös äidillisiä piirteitä: *Lumikki* huolehtii seitsemästä kääpiöstä kuin lapsista, ja *Tuhkimo* ompelee vaatteita hiirille ja linnuille. *Aurora* ei osoita varsinaisia huolehtivaisia piirteitä, mutta hän kuitenkin

kin on suostunut hänen isänsä aikeeseen avioliitosta ja suvun jatkamisesta. Aurorasta käy siten ilmi, että hänestä tulee jonain päivänä äiti. Kyseisten prinsessojen etnistä alkuperää tarkasteltaessa voidaan todeta, että kaikki prinsessat ovat ihonväriltään hyvin vaaleita. Tästä voidaan nähdä Disney-elokuvien prinsessojen kytkös omaan aikaansa: ajan kulttuuriin kuului vaaleaihoisuuden arvostaminen. Prinsessat ovat ahkeria, sillä he tekevät töitä valittamatta. Samalla he myös laulavat ja tanssivat. (Rothschild 2013, 62–63, 72, 74–78, 81.) Tällä voisi olla yhteys ajan naiskuvaan. Prinsessojen ahkeruus kotitöissä välittää kuvaa, että naisen kuuluu tehdä kotitöitä väittämättä vastaan. Davis (2011, 101) tuo esiin sen, että perusolemukseltaan kaikki kolme prinsessaa ovat kilttejä, siroja, kauniita ja hyväntahtoisia. Prinsessojen ruumiinrakenteessa ja kehonkielessä onkin otettu mallia ammattitanssijoista (Bell 1995, 107–124).

Rothschild (2013) kertoo, että kyseiset prinsessat ovat erotettuina heidän rakastavista vanhemmistaan. Tilalla on joko paha äitipuoli tai muu pahantahtoinen naishenkilö. *Prinsessa Ruususessa* vastustajahahmona eli antagonistina on paha haltia, *Pahatar*. Lumikkia kasvattaa hänen ilkeä äitipuolensa, *Tuhkimossa* taas Tuhkimon isä menehtyy ja Tuhkimon äitipuoli kasvattaa tämän jälkeen Tuhkimoa. *Prinsessa Ruususessa* tilanne on hieman poikkeava; Auroran vanhemmat ovat elossa, mutta prinsessa joudutaan erottamaan vanhemmistaan hänen ristiaispäivänään. Kaikissa näissä saduissa rakastavien vanhempien sijasta auktoriteettina toimii ilkeä naishahmo. (Rothschild 2013, 55–56, 80–81.) Tämä on hyvä esimerkki naisten esittämisestä toistensa vihollisina.

Rothschildin (2013) mukaan pahantahtoiset naishahmot esitetään keskenään samankaltaisina; ulkomuodoltaan pitkinä, voimakkaina ja tiimalasivartalolisina sekä luonteeltaan voimakastahtoisina ja hallitsevina. Ilkeiden äitipuolien ja Pahattaren teot suuntautuvat ennen kaikkea prinsessoihin, sillä prinsessat ovat heidän turhamaisten päämääriensä tiellä (Rothschild 2013, 80–82.) Disneyn antagonistit ovat kaikkea sitä mitä Disneyn prinsessat eivät ole: kypsiä, itsenäisiä ja voimakkaita. He kaikki saavat loppunsa elokuvissa, tosin Tuhkimon äitipuoli ei varsinaisesti tuhoudu vaan hänen toiveensa eivät vain täyty. (Davis 2011, 107.)

Kaikissa kolmessa sadussa on Davisin mukaan vastakkain aseteltuna hyvä nainen eli prinsessa ja paha nainen eli äitipuoli tai paha haltia. Hyvä nainen edustaa passiivisuutta, tunteellisuutta, suloisuutta ja neitseellisyyttä. Paha nainen taas on itsevarma, aggressiivinen, älykäs ja seksuaalinen. (Davis 2011, 124.) Pahat naiset kuitenkin käyttävät heidän voimaansa vain pahoihin asioihin. Elokuvat antavat kuvan, että on parempi olla ”passiivinen ja hyvä”, mikäli aktiivisena oleminen liittyy pahuuteen. (Rothschild 2013, 84.) Pahat naiset, joiden aktiivisuus juontuu heidän itsekkyydestään ja tyytymättömyydestä elämään, ovat varhaisien Disney-elokuvien aktiivisia toimijoita (Davis 2011, 108). Aktiivisuuden ja passiivisuuden lisäksi elokuvissa on vastakkainasettelussa kaksi eri sukupolvea. Prinsessat oppivat nopeasti, että he eivät voi luottaa keski-ikäisiin naisiin. (Rothschild 2013, 85.) Varhaisissa prinsessasaduissa sadun antagonistina on perinteisesti keski-ikäinen nainen, kun taas nuoret prinsessat ja vanhat haltiattaret ovat hyviä (Bell 1995, 107–124).

Rothschild (2013) kuvaa prinsessasatujen hyvien haltiattarien olevan ulkonäöltään erilaisia kuin pahat hahmot; pitkien ja voimakkaiden naisten sijaan hyvät haltiat ovat lyhyitä ja pulleita. Hyvien haltiakummien hahmojen luomisessa Disney otti mallia *Lumikin* kääpiöistä. Luonteeltaan haltiakummit ovat hyväsydämissä. Näin ollen myös haltiakummit voidaan nähdä vastakohtina niin sanotuille naispahiksille, sillä haltiakummit käyttävät taikaansa hyvään, kun taas Pahatar ja Lumikin äiti käyttävät taikaa itsekkäisiin tarkoituksiin. Myös kuningataräidit nähdään hyvinä hahmoina, vaikka heidän roolinsa ei vaikuta olevan merkittävä elokuvan kannalta. *Prinsessa Ruusudessa* kuningatar (Auroran äiti) jätetään mainitsematta nimeltä, mutta kuninkaan nimi kuitenkin selviää elokuvassa. Kuningas myös tekee elokuvan kannalta keskeiset päätökset, kuten jättää Pahattaren kutsumatta juhliin. (Rothschild 2013, 80, 85–87.)

**Toiseen Disneyn prinsessasatujen julkaisemisajanjaksoon** kuuluvat *Pieni merenneito* (1989), *Kaunotar ja hiroiö* (1991), *Pocahontas* (1995) ja *Mulan* (1998) (Rothschild 2013, 135). Lisään myös *Aladdinin* (1992) ja *Notredamin kellonsoittajan* (1996) tähän Rothschildin määrittämään toiseen julkaisemisajanjaksoon, sillä

nämä käyvät ilmestymisvuosiensa perusteella toiseen prinsessasatujen julkaisemisajanjaksoon (1989–1998). Esittelen toisen Disneyn julkaisemisajanjakson prinsessasatuihin liittyvät analyysit lyhyemmin ensimmäisiin Disneyn prinsessasatuihin verrattuna, sillä nämä uudemmat prinsessat ovat edelleen osin samanlaisia kuin aiemmissa elokuvissa. Rothschildin (2013) mukaan merkittäviä eroja aiempiin elokuviin ovat lähinnä prinsessojen rohkeus, itsenäisyys ja ulkonäkö. Toisen julkaisemisjakson prinsessat eivät enää edusta stereotypiaa vaaleahiuksista ja sinisilmäisestä prinsessasta. *Pienen merenneidon* prinsessa *Arielilla* on punaiset hiukset, kun taas *Kaunottaren ja hirviön Bellellä* ruskeat. *Pocahontas* edustaa Amerikan alkuperäisasukasta ja hänellä on vahvapiirteiset poskiluut ja nenä. *Mulan* taas on kiinalainen ja siten sirompirakenteisempi ja lyhyempi verrattuna Pocahontasiin. (Rothschild 2013, 136.) Disney on siis laajentanut toiseen ilmestymisajanjaksoon prinsessojen kulttuuritaustoja, ja samalla myös moninaistanut prinsessojen ulkonäköä. Lacroixinkin (2009) mukaan toisen ilmestymisjakson välillä prinsessojen ulkomuodossa on eroja: Belle ja Ariel ovat ruumiinrakenteeltaan hoikkia, kun taas Pocahontas on jo selkeästi urheilullisempi ulkomuodoltaan. Prinsessa *Jasmin* (elokuvasta *Aladdin*) on taas ihonväriltään tummempi ja hänellä on selkeästi suuremmat silmät kuin häntä edeltävillä hahmoilla. Jasmin on muihin hahmoihin verrattuna myös kuvattu fyysisesti toiminnallisempänä. Pocahontas on vielä Jasminiakin aktiivisempi: hän esimerkiksi juoksee ja meloo. Kiinnostavaa on, että tummaihoiset naiset (*Esmeralda Notredamin kellonsoittajasta*, Pocahontas ja Jasmin) esitetään liikunnallisempina ja kypsempinä kuin muut hahmot. Esimerkiksi Ariel ja Belle ovat selkeästi nuorempia ”tyttösiä”, kun Esmeralda ja Pocahontas ovat jo aikuisia naisia. Pocahontasin, Jasminin ja Esmeraldan pukeutuminen on myös paljastavampaa kuin vaaleaihoisilla prinsessoilla. (Lacroix 2009, 219–222.)

Rothschild toteaa toisen ilmestymisjakson prinsessojen unelmoivan edelleen pakkomielleisesti rakkaudesta tai noudattavan orjallisesti isänsä antamia käskyjä. Merenneito-Ariel haluaa muuttaa maalle asumaan ihastuksensa, *Prinssi Erikin*, takia. Belle torjuu häntä kosineen *Gastonin* mutta kuitenkin toivoo, että



löytäisi jonain päivänä sen oikean ”*prinssi Uljaan*”. Pocahontas myöntyy isän päätökseen kumppanivalinnasta, vaikka Pocahontas haluaisi itse valita aviomiehensä. Mulan taas yrittää päätyä avioliittoon perheensä kunnian tähden. Kukaan näistä prinsessoista ei kuitenkaan ole passiivinen prinsessa, joka odottaisi prinssiä, kuten Disneyn ensimmäisten prinsessaelokuvien prinsessat. Nämä prinsessat osaavat tehdä itse päätöksiä ja olla jopa uhmakkaita. Esimerkiksi Belle tarjoutuu hirviön vangittavaksi isänsä sijasta. Kaikki prinsessat eivät myöskään päädy elämään yhteiselämää rakastettunsa kanssa. Siitä huolimatta prinsessat ovat kuitenkin kiinnostuneita miespuolisista hahmoista. Pocahontas ja *John Smith* päätyvät elämään kumpikin omissa maissaan, joten he suutelevat ja hyvästelevät toisensa. Mulan ei mene naimisiin, vaikka elokuvan alun perusteella olisi voinut olettaa toisin. Mulan kutsuu ihastuksensa, *Shangin*, syömään perheensä luokse. (Rothschild 2013, 136–144.)

Davis toteaa, että Disneyn yksittäisissä elokuvissa naisten on usein esitetty kilpailevan keskenään tai olevan jopa vihollisia, mikäli elokuvissa on ollut useampia naishahmoja. Esimerkiksi *Pienessä merenneidossa* (1989) naiset eivät tule toimeen keskenään. *Pocahontas* (1995) on yksi harvoista Disneyn elokuvista, joissa on naisten välinen ystävyysuhde (Pocahontas ja *Nakoma* ovat läheisiä ystäviä). Disney on mukautunut tähän ilmiöön tekemällä vastapainoksi jonkin verran elokuvia, joissa vastustajahahmo onkin mies, jotta naiset eivät aina esiintyisi kilpailevissa asemissa toisiinsa nähden. Disney prinsessat -konseptissa eri elokuvien prinsessat esitetään kavereina keskenään. Disney yrittää korvata aiemmat puutteet naisten välisissä ystävyysuhdeissa tekemällä kaikista prinsessoista keskenään ystäviä. (Davis 2011, 226–227.)

### 3.4 Sukupuolirepresentaatiot ja varhaiskasvatus

Lastenkirjallisuuden sisältämien sukupuolirepresentaatioiden tiedostaminen on osa sukupuolisensitiivistä varhaiskasvatusta. Siippainen (2017) kuvaa sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitettavan sukupuolesta tai sen ilmaisusta riippumatonta

tasa-arvoista kohtelua. Sukupuolineutraalius ei ole sama asia kuin sukupuolisen-sitiivisyys, sillä sukupuolineutraalius ei huomioi sukupuolta ollenkaan. Sukupuolten kokonaan huomiotta jättäminen ei poista sukupuolten välisiä eroja, vaan voi sen sijaan jopa vahvistaa niiden olemassaoloa. (Siippainen 2017, 212–215.)

Varhaiskasvatusikäisille lapsille sukupuoliroolit muodostuvat jo vahvasti käsityksinä ja käyttäytymismalleina (Coyne ym. 2016, 1909–1911), joten kasvat-tajan olisi hyvä tiedostaa sukupuolirooleja ylläpitävät käytännöt. Ylitapio-Män-tylä (2017) toteaa, että sukupuoliset käytännöt toiminnassa jäävät helposti huo-maamatta, ellei niitä tiedosteta. Sukupuolisen-sitiivinen kasvattaja tarkastelee omia sukupuolittuneeseen ajatteluun liittyviä käytäntömalleja sekä tiedostaa, että yhteiskunnassa naisiin ja miehiin suhtaudutaan eri tavoin. Ihanteena suku-puolisen-sitiivisessä kasvatuksessa on sukupuolisten käytäntöjen lopettaminen. (Ylitapio-Mäntylä 2017, 284.) Tulkitsen sukupuolisten käytäntöjen tarkoittavan tässä yhteydessä esimerkiksi tiettyjen aktiviteettien harjoittamista vain tiettyä su-kupuolta olevien lasten kanssa, kuten jalkapallon pelaamista vain poikien kanssa tai prinsessasatuja lukemista vain tyttöjen kanssa.

Ylitapio-Mäntylä (2017) mainitsee myös, että kasvatusmateriaaleja, kuten satuja, olisi hyvä tarkastella kriittisesti sukupuolten representaatioiden suhteen. Saduilla on tapana stereotypisoida sukupuolia. Sadut representoivat usein naisia ”heikoiksi” ja vastaavasti miehiä ”vahvoiksi”. Saduissa perinteisesti prinssi pe-lastaa ”avuttoman” prinsessan. (Ylitapio-Mäntylä 2017, 285.) Kasvattajien kuu-luu keskustella lapsille suunnatun kulttuurin sopivuudesta lapsille (Rissanen & Mustola 2017, 303).

Vuonna 1998 Suomessa julkaistuissa opettajan ammattieettisissä ohjeissa mainitaan oikeudenmukaisuus yhtenä ammattieettisenä arvona. Oikeudenmu-kaisuuteen liittyy tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän estäminen. (Tirri & Kuu-sisto 2019, 11.) Myös varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020) tasa-arvon edistäminen on yksi varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvaan kuuluvista tehtävistä. Lisäksi määritellään, että muun muassa sukupuoleen liit-tävä moninaisuus tiedostetaan ja sitä kunnioitetaan. (Pesonen 2020.) Varhaiskas-vatussuunnitelman perusteissa ajetaan myös samaa asiaa, nimittäin tasa-arvon

toteutumisen yhteydessä mainitaan lapsen mahdollisuus itsensä kehittämiseen ja valintojen tekemiseen sukupuolesta riippumatta. Varhaiskasvatuksen todetaan olevan sukupuolisensitiivistä. (Opetushallitus 2018, 21, 30.) Myös esiopetus suunnitelman perusteissa todetaan esiopetuksen toteuttavan sukupuolten välistä tasa-arvoisuutta (Opetushallitus 2014, 15).

Edellä mainitsemani säännökset pohjautuvat muun muassa YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista (1991) ja Varhaiskasvatuslakiin (2018). YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista lasta mainitaan suojeltavan syrjinnältä ja rangaistuksilta, jotka perustuvat lapsen ominaisuuksiin, kuten sukupuoleen (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1991, 60/1991, § 2, kohta 1). Varhaiskasvatuslaissa taas määritellään yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §, kohta 6).

## 4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 4.1 Tutkimuskysymykset

Tarkastelen tutkimuksessani Disneyn 2010-luvun prinsessasatujen välittämiä naisrepresentaatioita. Päättutkimuskysymys jakautuu kahdessa alakysymyksessä tarkastelemaan naishahmojen piirteitä ja valta-asemaa. Naishahmojen valta-asemassa tarkastelen myös sitä, mihin naishahmojen valta-asetat perustuvat.

#### **Pääkysymys:**

*Millaisia naisrepresentaatioita Disneyn 2010-luvun prinsessasaduista välittyy?*

#### **Alakysymykset:**

- 1. Millaisia piirteitä naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa?*
- 2. Millaisia valta-asemia naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa ja mihin ne perustuvat?*

### 4.2 Tutkimuksen lähestymistapa

Tutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimukseni sivuaa sukupuoli- ja sukupuolentutkimusta tieteenalana. Sukupuolentutkimuksessa tutkitaan sukupuolten vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan tavoitteena yhteiskunnallinen tasa-arvo (Rolin 2016, 90). Tarkastelen kuitenkin aineistoa varhaiskasvatustieteen kontekstissa ja kasvattajana. Tutkimukseni päämääränä on selvittää nimenomaan millaista naiskäsitystä 2010-luvun Disneyn prinsessasadut välittävät lapsille.

Suoranta (2018) kuvaa, että kasvatustieteellisessä tutkimuksessa on mahdollista analysoida esimerkiksi ihmisten asenteiden ja puheiden lisäksi myös populaarikulttuurin tuotteita (Suoranta 2018, 313). Populaarikulttuurin tuotteet tarkoittavat viihdeteollisuuden kulttuurituotteita, tämän tutkimuksen kontekstissa

lastenkirjoja. Suorannan (2018) mukaan populaarikulttuurin tuotteiden sopivuutta tutkimusaineistona on jonkin verran vähätelty. Tämä on kuitenkin perusteetonta, sillä kasvatustieteellisessä analyysissä voi käyttää millaista materiaalia tahansa. Populaarikulttuurin tuotteiden tutkimusta voidaan pitää tärkeänä, sillä ne muovaavat nykyajan kansanperinnettä, mikä vaikuttaa käsityksiimme ja ajatteluunne. (Suoranta 2018, 313–319.) Näkökulmanani populaarikulttuurin tutkimuksessa on nimenomaan lapsille tuotettu kulttuuri. Lapsille tuotettu kulttuuri on tutkimuksellisesti edelleen marginaalinen osa-alue (Rissanen & Mustola 2017, 293).

Tutkimukseni edustaa hermeneuttista tutkimusperinnettä. Laineen (2018) mukaan hermeneuttisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan inhimillistä merkityksenantoa (Laine 2018, 33). Varto (1992) toteaa täydellisen ”toisen” ymmärtämisen olevan kuitenkin mahdotonta, sillä tutkija tarkastelee asioita aina myös omasta merkitysmaailmastaan käsin. (Varto 1992, 58–59.) Tutkimuksessani tulkittavana on prinsessasadut ja niiden tavat esittää sukupuoli-representaatioita.

Tieteenfilosofialtaan tutkimukseni kiinnittyy sosiaaliseen konstruktionismiin. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan sosiaalisessa konstruktionismissa todellisuus rakentuu kielellisesti. Kieli on sosiaalisen konstruktionismin teorian mukaan sidonnainen tilanteeseen ja riippuva kielen käyttäjästä sekä seurauksia tuottava. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuskohteenani ovat kuvakirjat, jolloin sekä teksti että kuva tuottavat merkityksiä.

### **4.3 Tutkimusaineisto**

Päädyin valmiin aineiston valitsemiseen osittain keväällä 2021 vallinneen COVID-19-pandemian takia, sillä valmista aineistoa analysoitaessa ei tarvinnut tavata muita ihmisiä. Ajattelin myös, että valmista aineistoa analysoimalla pystyn tekemään päätelmiä suoraan aineistoon vedoten sen sijaan, että kysyisin esimerkiksi muiden mielipiteitä aineistosta. Valitsin tutkimuksen kohteeksi Disneyn

prinsessaelokuvien pohjalta tehdyt lastenkirjat. Pidän perusteltuna puhua prinsessakirjoista satuina, sillä kuten aiemmin jo sivusin asiaa, prinsessasadut ovat yksi ihmesadun alalajeista (Apo 2001, 12) ja Disneyn prinsessakirjat täyttävät yleisesti ottaen prinsessasaduille määritellyt piirteet. Disneyn prinsessasadut voidaan määritellä myös kuvakirjoiksi, sillä kuvia löytyy joka aukeamalta ja ne ovat merkittävässä osassa tapahtumien kuvauksessa.

Tutkimusaineistoni koostuu nimenomaan elokuvien pohjalta laadituista lastenkirjoista. Disney on tehnyt useammat prinsessaelokuvat perinteisten satujen pohjalta, ja sen jälkeen julkaissut elokuvan pohjalta lastenkirjan. Kyseessä on siis prosessi, jossa satukirjat päätyvät elokuvan kautta takaisin uudennlaisiksi lastenkirjoiksi. Kirjojen ilmestymisvuosiluvut eivät ole samat kuin elokuvilla, mutta ne ovat kuitenkin uskollisia elokuvan tarinalle, ja kuvitus on identtinen elokuvan kanssa.

Halusin tarkastella Disneyn prinsessakirjoja elokuvien sijasta, sillä kirjojen välityksellä pääsen tarkastelemaan nimenomaan sitä, miten naisia kuvaillaan tekstissä. Mielestäni on kiinnostavaa tutkia, millaisia sanavalintoja naishahmojen kuvailemiseen käytetään ja millaiset asiat elokuvan pohjalta kirjoitetussa kirjassa halutaan tuoda esille. Oletan, että tiettyjä elokuvassa esitettyjä asioita joudutaan rajaamaan pois kirjoista, ettei niistä tulisi liian pitkiä. Elokuvat eivät kuulu tutkimusaineistooni, joten tässä tutkimuksessa en vertaa elokuvia ja kirjoja keskenään. Kirjojen ollessa tiivistettyjä versioita elokuvista voidaan kuitenkin olettaa, että kirjoihin on pyritty valikoimaan elokuvista tärkeinä pidetyt kohdat.

Lainasin kirjat luettaviksi Jyväskylän kaupunginkirjastosta. Kaikki aineiston kirjat ovat olleet melko luettuja kyseisessä kirjastossa. Vuonna 2011 kirjastoon saapunutta *Kaksin karkuteillä*, *Hiuksia nostattava seikkailu* -kirjaa oli lainattu 19.4.2021 mennessä yhteensä 2392 kertaa. Muita kirjoja ei oltu lainattu yhtä paljon, tosin muut aineiston kirjat olivat saapuneetkin kirjastoon myöhemmin. *Frozen*, *Huurteinen seikkailu* (saapui vuonna 2014) oli lainattu 2108 kertaa, *Vaiana* (saapui vuonna 2017) 1742 kertaa, *Sofia ensimmäinen*, *Olipa kerran prinsessa* (saapui vuonna 2018) 1265 kertaa ja *Frozen 2* (saapui vuonna 2020) 496 kertaa.

Kaikkia Disneyn prinsessasatuja en pysty tarkastelemaan, sillä näin toimittaessa aineisto olisi liian laaja kandidaatintutkielmaan. Lisäksi sille ei olisi välttämättä tarvettakaan, sillä vanhemmista prinsessasaduista on jo tehty hyvin tutkimusta. Rajasin tästä syystä aineistoni viiteen kirjaksi sovitettuun prinsessasatuun. Valitsin aineistooni mahdollisimman uusia Disneyn prinsessasatuja. *Frozen 2* on toistaiseksi uusin Disneyn kirjaksi sovitettu prinsessasatu. Maaliskuussa 2021 elokuvateattereihin tuli *Raya*-niminen uusi Disneyn prinsessaelokuva (Walt Disney Animation studios 2020). Joudun kuitenkin jättämään tämän pois tarkastelusta, sillä elokuvasta ei ehdi ilmestyä kirjaa sinä aikana, kun teen kandidaatintutkielmaa. Jätin aineistostani pois myös Disneyn *Urhea*-kirjan, sillä olen aiemman tutkimuksen (Aakkonen 2018; Pappila 2018) perusteella jo melko tietoinen kyseisen kirjan naiskuvasta. Lisäksi *Urhea* on tuottanut Pixar Animation Studios, vaikka Walt Disney Pictures onkin toiminut sen julkaisijana (Pappila 2018, 3).

#### **Aineistoksi valitsemani Disneyn kirjat:**

Marsoli, L. 2010. *Kaksin karkuteillä, Hiuksia nostattava seikkailu 2010* [jatkossa *Kaksin karkuteillä*]

Marsoli, L. 2013. *Frozen, Huurteinen seikkailu* [jatkossa *Frozen*]

Marsoli, L. & Disney Book Group. 2013. *Sofia ensimmäinen, Olipa kerran prinsessa* [jatkossa *Sofia ensimmäinen*]

Parent, N. 2016. *Vaiana*

Francis, S. 2019. *Frozen 2*

Kuvaukset kirjojen juonista löytyvät lopussa olevista liitteistä (liite 1).

## **4.4 Aineiston analyysi**

Tutkielmani tarkoituksena on analysoida Disneyn prinsessakirjojen naisrepresentaatioita kuvien ja tekstin perusteella. Lopulliseksi aineistokseni valitsin 2010-

luvulla ilmestyneet Disneyn prinsessaelokuvaan pohjautuvat kirjat. Valikoin tutkielmani satuihin nimenomaan 2010-luvulla ilmestyneet prinsessasadut, sillä ne ovat tällä hetkellä ajankohtaisia, eikä niiden välittämästä naiskuvasta olla yleisesti yhtä tietoisia kuin vanhojen prinsessasatujen välittämästä naismallista.

Haen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni ”Millaisia piirteitä naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa?” vastausta analysoimalla aineistoa teoriaohjaavasti ja aineistolähtöisesti. Vastatessani toiseen tutkimuskysymykseen ”Millaisia valta-asemia naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa ja mihin ne perustuvat?” lähestyn aihetta aineistolähtöisesti.

Teoriaohjaavassa analyysissä ovat esillä sekä valmiit mallit, että aineistolähtöisyys (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Hyödynsin analyysissäni 1. ja 2. ilmentymisjaksojen satuja koskevaa aiempaa tutkimusta (Rothschild 2013, Davis 2011, Bell 1995, Coyne ym. 2016 & Lacroix 2009). Käytin aiempia tutkimustuloksia lähtökohtana 2010-luvun prinsessasatujen naiskuvan analysoinnissa. Osa tutkimuksestani on silti myös aineistolähtöistä, sillä naisten valta-asemaa ja prinsessojen määrätietoisuutta on tarkasteltu ilman teoriapohjaa. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt valikoituvat aineistosta tutkimuksen tarkoituksen perusteella niin, että analyysiyksiköt eivät ole ennalta harkittuja (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

Analysoin aineistoani teemoittelun avulla. Teemoittelussa aineisto jaetaan pääteemoihin, jotka voidaan jakaa vielä alateemoihin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Teemoiteltaessa aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelman kannalta olennaisia tai toistuvia asioita. Onnistuakseen johtopäätöksien tekemisessä teemoittelussa tarvitaan sekä teoriaa, että empiiristä havainnointia. (Eskola & Suoranta 2008, 174–175.)

Tutkielmani koodausyksikköinä naisrepresentaatioille toimivat asiakokonaisuuudet. Huomioin ohessa myös kuvat analyysissäni, sillä kuvat ovat tärkeässä osassa kuvakirjoissa. Kuvituksessa analysoin naisten ulkonäköä. Halusin ottaa naisten ulkonäön analysoimisen mukaan tutkimukseen, sillä ulkoinen habitus on myös osa naiskuvaa (Harjunen 2010, 241). Siitä huolimatta, että tarkastelen ana-



lyysissäni kaikkia aineiston naisoletettuja hahmoja, keskityin eniten päähahmoihin, sillä he ovat eniten esillä aineistossa. Joissakin teemoissa tarkastelin pelkääntään naispuoleisia päähahmoja tästä syystä. Lisäksi osa aineiston naishenkilöistä esitetään niin pienessä osassa tarinan kannalta, esimerkiksi mainitaan vain yhdessä lauseessa, että niiden tarkastelu kaikkien teemojen osalta ei olisi mielekäästä.

Aloitin analyysin lukemalla aineiston ensin kerran läpi, minkä jälkeen aloitin etsimään aineistosta kohtia, joissa kuvaillaan tai muuten ilmennetään naisia. Koodatessa laitoin aineistooni liimalappuja merkitäkseni naisia representoivia kohtia. Tämän jälkeen kirjasin naisten ominaisuuksista tai valta-asehasta kertovat kohdat itselleni muistiin ja aloitin niiden pohjalta teemoittamaan aineistoa tutkimuskysymyksittäin. Käytin naisten ominaisuuksia ylös kirjatessani aiempaan tutkimukseen (Rothschild 2013, Davis 2011, Bell 1995, Coyne ym. 2016 & Lacroix 2009) perustuvia koodeja. Jaoin ensimmäisen tutkimuskysymyksen pohjalta aineiston kuuteen pääteemaan, jotka ovat: *naispuolisten päähahmojen suhteet muihin naishahmoihin, naispuolisten päähahmojen suhde eläimiin ja kuvitteellisiin hahmoihin, hyvät ja pahat hahmot-asetelma, naishahmojen kiinnostus rakkauteen, naispuolisten päähahmojen laitettu ja siro ulkonäkö sekä pukeutuminen ja naispuolisten päähahmojen määrätietoisuus*. Näistä kaksi, *naispuolisten päähahmojen suhteet muihin naishahmoihin* sekä *naishahmojen kiinnostus rakkauteen* saivat vielä omat alateemansa. Alateemoja ovat *naispuolisten päähahmojen suhteessa muihin naishahmoihin ystävä, neuvonantaja ja vihollinen*. Naisten kiinnostuksessa rakkauteen alateemoiksi nousivat *rakkauden pakkomieliteinen etsintä, kiinnostus rakkauteen ja ei kiinnostusta rakkauteen*. Toiseen tutkimuskysymykseen vastatessani muodostin kaksi pääteemaa, jotka ovat *prinsessat ja kuningattaret*. Teemat ja alateemat on esitetty kootusti liitteissä (liitteet 2 ja 3). Tämän jälkeen analysoin aineiston teemoittain, minkä jälkeen kokosin tulokset yhteen pohdinnassa, vertasin niitä aiempaan tutkimukseen ja tein johtopäätöksiä.

## 5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset tutkimuskysymyksittäin. Ensin esittelen teemat, joilla vastaan kysymykseen ”Millaisia piirteitä naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa?”. Seuraavaksi vastaan tutkimuskysymykseen ”Millaisia valta-asemia naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa ja mihin ne perustuvat?” Hain ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastausta teoriaohjaavasti ja aineistolähtöisesti, kun taas toiseen tutkimuskysymykseen etsin vastausta pelkästään aineistolähtöisesti.

Keskityin tarkastelemaan aineiston päähahmojen ominaisuuksia ja piirteitä. Naisten suhtautumisessa rakkauteen huomioin myös muita naishahmoja, sillä sadussa saattoi rakastua joku muukin hahmo kuin päähahmo. Toisessa tutkimuskysymyksessä tarkastelen valta-asemassa olevia naisia, joten tarkastelussa on myös joitakin naishahmoja, jotka eivät ole paljon esillä aineistossa. Keskityn kuitenkin enemmän päähahmoihin, sillä heistä saa tarkemman kuvan heidän ollessa enemmän esillä aineistossa. Viitatessani naishahmoihin tarkoitan kaikkia naispuoleisia hahmoja, eli myös tyttöjä.

Viittaan aineistoon tulosluvussa kirjojen nimillä. Aineistoesimerkeissä taas mainitsen myös vuosiluvun ja sivunumeron. Kuvaesimerkit ovat itse ottamiani valokuvia aineiston kirjoista. Samoin kuin aineistoesimerkeissä, myös kuvaesimerkeissä on nähtävissä kirjan nimi, vuosiluku ja sivunumero.

### 5.1 Naiskuvausten ominaispiirteet

Vastatessani ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen prinsessasatujen naishahmojen piirteisiin löysin kuusi pääteemaa. Tunnistin aineistosta Rothschildin (2013), Davisin (2011), Bellin (1995), Coynen ym. (2016) ja Lacroixin (2009) esiin nostamia Disneyn prinsessasatujen teemoja. Näitä teemoja ovat *naispuolisten päähahmojen suhteet muihin naishahmoihin*, *naispuolisten päähahmojen suhde eläimiin*, *hyvät ja pahat hahmot -asetelma*, *naishahmojen kiinnostus rakkauteen* ja *naispuolisten päähahmojen laitettu ja siro ulkonäkö sekä pukeutuminen*. Näitä kuvaan alla tarkemmin.

Lisäksi löysin naiskuvauksista piirteitä, joita aiempi tutkimus ei ollut tuonut esiin. Aineistolähtöisen analyysin myötä tunnistin saduista *naispuolisten päähahmojen määrätietoisuuden* sekä heidän *huolitellun ulkomuodon* korostumisen.

**Naispuolisten päähahmojen suhteet muihin naishahmoihin** ovat esillä jokaisessa aineistoni kirjassa. Prinsessojen keskinäisiä suhteita ilmennetään kirjoissa *Sofia ensimmäinen*, *Frozen* ja *Frozen 2*. Kirjoissa *Kaksin karkuteillä* ja *Vaiana* esiintyy vain yksi prinsessa tai heimopäällikön tytär, joten heillä ei voi olla suhdetta toisiin prinsessoihin. Vaianalla on kuitenkin läheinen suhde isoäitiinsä Taiaan. Jokaisella päähahmolla on myös suhde äitiinsä, sillä jokaisen päähahmon äiti mainitaan jossain vaiheessa tarinaa vuorovaikutuksessa päähahmon kanssa.

Siskokset Anna ja Elsa ovat keskenään läheisiä, vaikka *Frozenin* alussa Elsa pitääkin etäisyyttä Annaan taikavoimiensa takia. Aineistoesimerkissä 1 korostuu hyvin siskosten välinen läheisyys. Kohtauksessa Elsa huomaa, että Anna on jäänyt kauttaaltaan, mutta Elsan rakkaus sisartaan kohtaan pelastaa Annan. Olaf-lumiukko seuraa tapahtumia vierestä.

#### Aineistoesimerkki 1

”Silloin tapahtui jotakin uskomatonta. Anna alkoi sulaa! ’Uhrauditko sinä minun puolestani?’ Elsa ihmetteli. ’Minä rakastan sinua’, Anna vastasi hiljaa. ’Tosi rakkauden teko sullattaa jäisen sydämen’, Olaf totesi tajuttuaan, mitä juuri oli tapahtunut.” (Frozen 2013, 91.)

*Sofia ensimmäinen* -kirjassa prinsessojen välinen ystävyys ilmenee Tuhkimon saapuessa apuun hädän hetkellä. Aineistoesimerkissä 2 kaikki linnan tanssiaissalissa olevat ihmiset ovat vaipuneet uneen, minkä takia Sofia on epätoivoinen.

#### Aineistoesimerkki 2.

”Yhtäkkiä huone täyttyi sinertävällä valolla ja esiin astui Tuhkimo! ’Amuletti toi minut luoksesi’, Tuhkimo sanoi. ’Kun prinsessa on pulassa, hän saa toisen prinsessan avukseen. Mikä sinua surettaa, Sofia?’ ” (Sofia ensimmäinen 2013, 24.)

Sofialla on myös vertaissuhteita ikäistensä kanssa. Vastaavaa ilmiötä ei löydy muista aineistoni prinsessoista. Sofian parhaita ystäviä mainitaan olevan *Jade* ja *Roosa*. Jade ja Roosa ovat kirjan kuvituksen perusteella Sofian ikäisiä, sillä he ovat

samankokoisia ja heillä on pyöreyttä kasvoissaan, mitä löytyy kaikilta kirjan lapsilta. Sofia ystävystyy kirjan lopussa myös hänen sisarpuolensa Annen kanssa, vaikka Anne aluksi juonittelee Sofiala vastaan.

*Vaianassa, Frozen 2:ssa ja Sofia ensimmäisessä* on naispuoleinen hahmo, jonka tehtävänä on juonen kannalta toimia neuvonantajana päähahmolle. *Vaianassa* Vaianaa opastaa hänen isoäitinsä. *Frozen 2:ssa* tyttö nimeltä *Hunajavarpu*, joka on vangittuna lumotussa metsässä, vihjaa kuningatar Elsan huivin olevan hänen kansansa käsityötä, mikä saa Elsan ymmärtämään suuremman kokonaisuuden lumotun metsän asukkaista. *Sofia ensimmäisessä* taas Tuhkimon neuvot saavat Sofian toimimaan velhon loitsun purkamiseksi.

**Naispuolisten päähahmojen suhde eläimiin ja kuvitteellisiin hahmoihin** on havaittavissa kaikista viidestä sadusta. Jokaisesta sadusta löytyi eläinten kanssa juttelua tai toimimista vastaava piirre. *Frozenissa* ja *Frozen 2:ssa* tosin eläimen hahmo on korvattu elävällä lumiukolla, mutta tulkiten lumiukon ajavan samaa roolia, mitä eläinhahmo yleensä. Rothschildin (2013, 56) mukaan prinsessan kanssa esiintyvä eläinhahmo on lähinnä prinsessan keskustelukumppani ja prinsessojen viattomuuden korostaja. Olaf keskustelee päähahmojen kanssa ja saa heiltä hellyyttä ja huomiota. Toki lumiukko-Olafilla on myös muita tehtäviä tarinassa, kuten luoda humoristisia tilanteita. En keskity kuitenkaan näihin muihin tehtäviin enempää, sillä ne eivät kuulu tutkimukseeni.

Vaianalla ja *Kaksin karkuteillä* -sadun Tähkäpäällä mainitaan olevan lemmikit. Näissä kahdessa sadussa voidaan puhua omistajuudesta päähahmon suhteessa eläimiin. Vaianalla on possu lemmikkinä ja Tähkäpäällä kameleontti. Tähkäpää tulee myös toimeen eläinten kanssa, mikä tulee ilmi aineistoesimerkissä 3, jossa Tähkäpää sovittelee vankikarkuri Flynnin ja häntä jahtaavan kuninkaan vartiokaartin hevosen, *Maximuksen*, erimielisyyttä.

#### Aineistoesimerkki 3.

” ‘Hetkinen, heppaseni!’ Tähkäpää huudahti ja kiirehti auttamaan ystäväänsä. ‘Minulla on tänään syntymäpäivä. Voisitko täyttää toiveeni, etkä pidättäisi Flynnä tänään? Odota yksi vuorokausi.’ Tähkäpää silitti hevosta ja sai sen lauhtumaan. ‘Nöin sitä pitää. Sitten vaan teette sovinnon ja päiskaatte kättä päälle.’ Hampaitaan kiristellen Maximus ojensi kavionsa Flynnille, ja Flynn otti sen vastaan yhtä vastentahtoisesti.” (Kaksin karkuteillä 2010, 59.)

Myös *Frozen 2*:ssa Elsa omaa selkeästi kyvyn tulla toimeen eläinten kanssa, sillä hän saa kesytettyä hevosen hahmossa olevan vedenhengen ratsuksi. Monet päähahmot osoittavat huolenpitoa eläimiä tai lumiukkoa kohtaan: Anna ja Elsa huolehtivat lumiukon hyvinvoinnista ja Sofia auttaa lintuja. Päähahmojen ja eläinten välillä on myös havaittavissa ystävyyttä. Aineistoesimerkissä 4 Sofia herää aamulla eläinystävät vuoteessaan, mikä kuvastaa prinsessan läheistä suhdetta eläimiin.

#### Aineistoesimerkki 4.

”Seuraavana aamuna Sofia löysi vuoteestaan eläinystävänsä Apila-pupun, Pähkinä-oravan sekä Sini Tiaisen ja Riina Punarinnan. Yhtäkkiä hän ymmärsi kaiken mitä he sanoivat!” (Sofia ensimmäinen 2013, 16.)

Naispäähahmojen suhde eläimiin on siis keskenään eroava. Yhtenäinen piirre on kuitenkin, että aineiston naispuoleiset päähahmot ovat vuorovaikutuksessa eläinten tai kuvitteellisen hahmon kanssa. Anna ja Elsa juttelevat Olaf-lumiukolle, Sofia juttelee linnuille, Vaiana keskustelee kukon kanssa, ja Tähkäpää neuvottelee hevosen kanssa.

**Hyvät ja pahat hahmot -asetelma** löytyy jokaisesta aineiston kirjasta hyvän päähenkilön ja päähenkilön vastustajan eli antagonistin kautta. Vain *Kaksin karkuteillä*- ja *Vaiana* -kirjoissa on naisantagonisti. Muiden kirjojen antagonistit ovat siis miespuoleisia.

*Vaiana*-kirjassa antagonisti on paha vain, koska hän muuttui sellaiseksi, kun hänen sydämensä varastettiin. Kyseinen hahmo eli jumalatar Te Fiti ei siksi ole tarkoituksella paha. Hän ei ole myöskään ihmisen hahmossa oleva vastustajahahmo. Te Fiti muuttuu laavahirviöstä takaisin omaksi itsekseen saadessaan sydämensä takaisin.

Niin sanottu ihmismuodossa oleva ”paha nainen” löytyy vain sadusta *Kaksin karkuteillä*. Gothelin pahuus ilmenee pahoina tekoina: Gothel on valmis sieppaamaan pienen lapsen vanhemmiltaan pysyäkseen nuorena, valehtelee Tähkäpäälle kaikki vuodet pitääkseen Tähkäpään itsellään sekä pistää Flynnä tikarilla. Gothel ajattelee vain nuorena pysymistä, eikä osoita aitoa välittämistä ketään

kohtaan. *Kaksin karkuteillä* -sadussa siis on asetettuna vastakkain päähenkilö, eli hyvä prinsessa ja prinsessan vastustaja, Gothel. Vastakkain ovat myös kaksi eri sukupolvea Tähkään ollessa nuori ja Gothelin vanha. Muissa aineiston kirjoissa naisia ei ole samalla tavalla aseteltu vastakkain hyvän ja pahan naisen rooleissa.

Jokaisesta aineiston kirjasta löytyy myös hyviä naisia. Myös hyvillä naisilla voi kuitenkin olla pahan naisen piirteitä, kuten esimerkiksi *Sofia ensimmäisen* prinsessa Anne kujeilee kirjan alussa Sofian päänmenoksi. Aineistoesimerkissä 5 Anne haluaa kateuksissaan pilata Sofian mahdollisuuden tanssia hyvin tanssiaisissa, joten Anne päätyy antamaan Sofialle loihditut tanssikengät, jotka saavat Sofian tanssimaan miten sattuu.

#### Aineistoesimerkki 5.

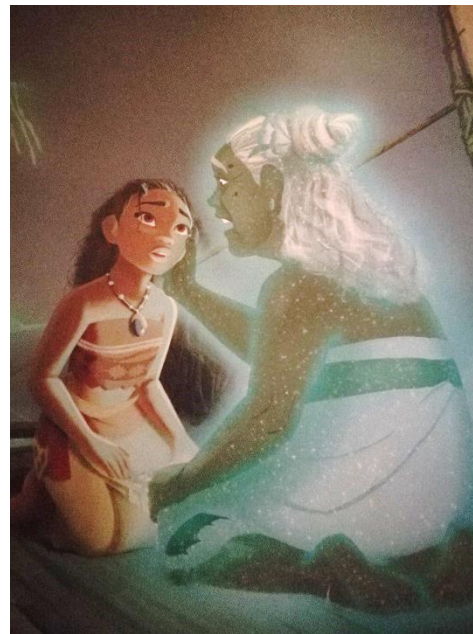
”Seuraavana päivänä ennen tanssituntia Anne antoi Sofialle kimaltelevat tanssikengät. Heti kun Sofia puki ne jalkaansa, hänen liikkeensä muuttuivat aivan holtittomiksi. Hän kieppui vinhaa vauhtia lattian poikki ja kaatui lopulta tyynykasans päälle. ’Voi ei! Taisin ottaa vahingossa velho Henrikin taikakengät. Anteeksi kamalasti’, Anne sanoi hymyillen.” (Sofia ensimmäinen 2013, 19.)

Anne edustaa kuitenkin kateudesta ja juonimisesta huolimatta niin sanottua hyvää naispuoleista hahmoa, sillä lopussa prinsessat päihittävät yhteisvoimin vastustajansa, Sofian taikakorua havittelevan velho *Henrikin*. Anne myös auttaa lopulta Sofiaa valssin oppimisessa.

Aineiston hyviin naisiin kuuluvat prinsessat, kuningattaret ja heimopäällikön puoliso. Heidän hyvyytensä ilmenee heidän vastustaessaan sadun antagonistia sekä yleisenä hyvántahtoisuutena ja avuliaisuutena muita kohtaan. Muita hyviä naisia tai tyttöjä ovat *Vaianan* jumalatar Te Fiti ja isoäiti Tala, *Sofia ensimmäinen* -kirjan prinsessat ja Sofian ikäiset ystävät, *Kaksin karkuteillä* -kirjan hiuksia letittävät pikkutyöt sekä *Frozen 2*:ssa lumottuun metsään vangitut naiset, kuten pohjanväen johtaja *Jelena* ja Hunajavarpu. Monet näistä hahmoista ovat kuitenkin vain vähän esillä aineistossa, joten en analysoi niitä enempää.

Vertaamalla stereotyyppistä hyvää ja paha naishahmoa keskenään, voidaan huomata, että hyvät ja pahat naishahmot ovat jo ulkoiselta olemukseltaan erilaisia keskenään. Havainnollistan tätä ulkomuotoon liittyvää eroavaisuutta

tarkastelemalla aineiston kuvitusta yhden hyvän ja yhden pahan naishahmon osalta (kuvio 1). *Kaksin karkuteillä* -sadun Gothelia tarkasteltaessa (kuvio 1) voidaan huomata Gothelin olevan tiimalasivartaloineen ja pitkä nainen. Kiharat hiukset, kurvikas vartalo ja ehostettu ulkomuoto muistuttavat keski-ikäisen naisen olemusta. *Vaiana* -sadun isoäiti Tala (kuvio 1) on yksi aineiston päähenkilöistä neuvovista hyvistä hahmoista. Ulkoiselta olemukseltaan Tala on vanha; hänellä on valkoiset hiukset ja ryppyjä. Lapsenlapsensa verrattuna Tala on myös pullea. Lapsenlapsi Vaiana taas on nuori ja hoikka, ei kovin kurvikas. Vaianalla on vielä Gotheliin verrattuna jonkin verran lapsenomaista pyöreyttä kasvoissaan. Kuviossa 1 Gothel on kahlinnut Flynnin seinään ja aineettomana hahmona esiintyvä isoäiti Tala neuvoa Vaianaa.



**KUVIO 1** Gothel sekä Vaiana ja Tala. Yksityiskohdat saduista *Kaksin karkuteillä* (2010, 87) ja *Vaiana* (2016, 55).

**Naishahmojen kiinnostus rakkauteen** on tyypillinen ilmiö aineiston naiskuvassa. Vain *Vaiana*-sadussa ei esitetä naishahmon rakastumista toiseen hahmoon. *Sofia ensimmäinen* -kirjassa rakastuva osapuoli ei kuitenkaan ole itse päähenkilö vaan hänen äitinsä. Sofia on vasta pieni tyttö, joten on luontevampaa, että Sofian äiti on Sofian sijaan rakastuva osapuoli. Kirjan alussa Sofia ja Sofian äiti Miranda elävät vaatimatonta elämää Mirandan pyörittäessä suutarinliikettä.

Kuningas Roland ja Miranda kohtaavat toisensa Mirandan ja Sofian lähdettyä toimittamaan kuninkaalle kenkäparia linnaan. Aineistossa todetaan, että ”Kuningas ja Miranda rakastuivat toisiinsa ensi silmäyksellä.” (Sofia ensimmäinen 2013, 2). Rakastuminen kuvataan siis nopeana tapahtumana. Pian tämän jälkeen Roland ja Miranda menevät naimisiin.

*Frozenin* Annan kiinnostus rakkauteen ilmenee tarpeena etsiä itselleen rakkautta. Annan kiinnostus rakkauteen leimaa hänen toimintaansa kirjan läpi. *Frozenin* lopussa Anna suutelee Kristoffia ja *Frozen 2:ssa* Kristoff kosii Annaa. Molemmat *Frozen*-kirjat päättyvät siis romanttiseen loppuratkaisuun. Annan kiinnostus rakastumiseen ilmenee muun muassa seuraavissa lauseissa: ”Anna oli innoissaan: vihdoinkin hän pääsisi tapaamaan uusia ihmisiä. Ehkä hän saisi jopa tilaisuuden rakastua!” (Frozen 2013, 14.) Anna haluaisi myös mennä kihloihin miehen kanssa, jota hädin tuskin tuntee. Tämä osoittaa Annan taipumusta hakea rakkautta, jopa epätoivoisinkin keinoin. Aineistoesimerkissä 6 Anna pyytää kuningatar Elsalta lupaa kihlautua miehen kanssa, jonka on juuri tavannut.

#### Aineistoesimerkki 6.

”Anna ja Hans halusivat mennä heti kihloihin, mutta Elsasta se oli silkkaa typeryyttä. ’Ei kukaan voi mennä naimisiin miehen kanssa, jonka on vasta äsken tavannut.’, hän puuskahti. ’Kyllä voi, kun kyse on tosi rakkaudesta’, Anna intti.” (Frozen 2013, 21).

Kirjan loppupuolellakin Elsan jäädyttäessä vahingossa Annan sydämen, Anna päätyy etsimään apua nimenomaan vasta tapaamaltaan mieheltä olettaen, että ”tosirakkaus” pelastaisi hänet. Miehen paljastuessa huijariksi Anna ei ole enää kiinnostunut kyseisestä miehestä, mutta tajuaa kuitenkin pian rakastavansa matkakumppaniaan Kristoffia.

Annan sisko Elsa ei etsi rakkautta eikä tapaakaan ketään, kehen rakastuisi. Elsa on siis yksi aineiston päähahmoista, joka ei ole kiinnostunut rakastumisesta eikä myöskään rakastu. Tämä on sinänsä huomionarvoista, sillä Elsa on varsin voimakas hahmo, nimittäin taikavoimia omaava kuningatar.

*Kaksin karkuteillä* -sadussa Tähkäpää ei tuo kirjan alussa ilmi haaveilevansa nimenomaan rakkaudesta vaan sen sijaan hän haaveilee pääsevänsä katsomaan,



mitä tornin ulkopuolella on. Tähtäpää kuitenkin rakastuu vankikarkuri Flynniin. Kaksikko myös päätyy kirjan lopussa elämään yhdessä.

Vaiana ei osoita ketään kirjan henkilöä kohtaan romanttista kiinnostusta eikä myöskään haaveile rakkaudesta. *Vaianan* kannessa Vaiana kuvataan puolijumala Mauin kanssa, mistä voisi välittyä mielikuva, että kyseessä on pariskunta. Vaiana ja Maui ovat kirjan aikana kuitenkin vain ystäviä, joiden tiet lopuksi erkanevat Vaianan palatessa takaisin kotiinsa.

**Naispuolisten päähahmojen laitettua ja siroa ulkonäköä sekä pukeutumista** tarkastelen sekä satujen tekstin, että kuvituksen tasolla. Tarkastelen naisahmojen laitettua ulkonäköä tyttörepresentaatioiden kautta, sillä se, että jo pienet lapset ovat meikattuja ja heidän hiuksensa ovat laitettut, kuvaa mielestäni hyvin naisen huolitellun ulkoisen olemuksen tärkeyttä. Kuvaan pääpiirteitä naisen ulkoisesta olemuksesta, jossa erityisesti sirot piirteet korostuvat. Lisäksi havaitsin prinsessojen välillä eroavaisuutta pukeutumisen suhteen, nimittäin erityisesti Vaiana pukeutui eroavalla tavalla muihin prinsessoihin nähden.

On merkittävää, että tekstin tasolla naishahmojen ulkonäköön viitataan aineistossani vain *Kaksin karkuteillä* -kirjassa. Tähtäpään kauneus ilmaistaan jo heti hänen syntyessään: ”Kun kuningatar joi kukkasesta valmistetun juoman, hän toipui hetkessä. Pian hän synnytti kauniin tyttövauvan.” (*Kaksin karkuteillä* 2010, 4.) Kirjan antagonistin eli Gothelin ulkonäköä kuvataan Gothelin kahdessa eri ulkomuodossa, eli hänen nuorena ulkomuodossaan ja Gothelin oikeassa ulkomuodossa, eri tavoin. Gothel siis pysyy kauniina ja nuorekkaana nimenomaan taian avulla. Gothelin oikea ulkomuoto tulee esille Flynnin leikatessa Tähtäpään Gothelille elinvoimaa antavat taikahiukset: ”Gothel kahmi ruskeita suortuvia syliinsä. ’Mitä menitkään tekemään?’ hän raivosi vilkaistessaan särkyneeseen peiliin. Sieltä häntä tuijotti takaisin vanha kurttuinen eukko.” (*Kaksin karkuteillä* 2010, 91.)

*Sofia ensimmäinen* -sadussa Sofia on laitettuna näköinen, vaikka hän on vasta pieni tyttö: kiharat hiukset, vaaleanpunaiset huulet ja tuuheat silmäripset (kuviot 2). Miehillä (joilla ei oletettavasti ole meikkiä) ei ole vastaavaa laitettua habitusta kuin Sofialla ja muilla naispuolisilla henkilöillä. Tämä ilmiö näkyy kuviossa 2,

jossa Sofia on kuninkaan kanssa: toisin kuin kuninkaalla, Sofialla on tuuheat silmäripset ja vaaleanpunaiset huulet. Sofialla on myös laitetun näköiset, kiharat hiukset. Kuninkaalla taas silmäripset erottuvat huonosti ja kuninkaan huulet ovat hänen ihonsa väriset. *Sofia ensimmäinen* -sadun ”meikattu pikkutyttö”-ilmiö esiintyy myös *Frozen 2:ssa*. Anna ja Elsa kuvataan lapsina kirjan alussa. Heillä on nuoresta iästään huolimatta kuitenkin tuuheat silmäripset ja vaaleanpunaiset huulet. Kun Annaa ja Elsaa vertaa esimerkiksi heidän isäänsä, voi huomata, että heidän isällään ei ole tuuheita silmäripsiä, ja hänen huulensa ovat saman väriset muun ihon kanssa. Kuviossa 2 Elsalla on tuuheat silmäripset ja vaaleanpunaiset huulet.



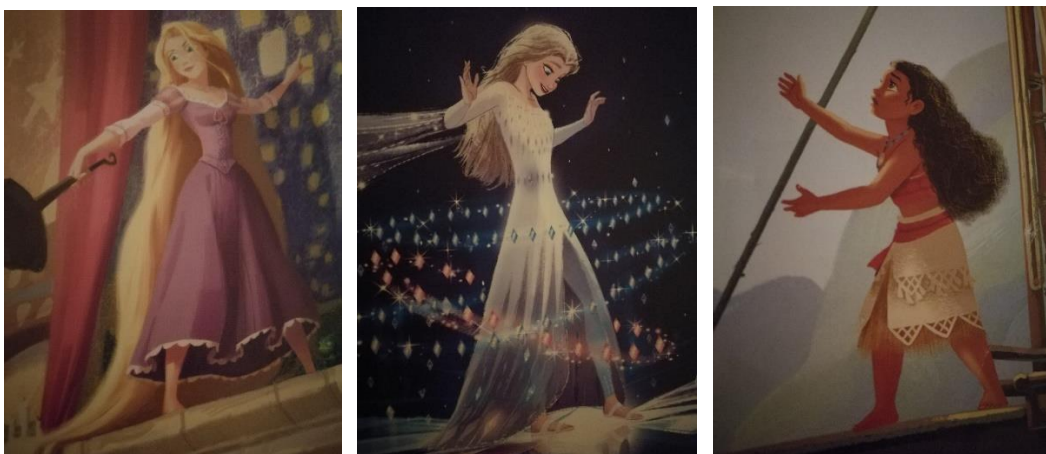
KUVIO 2 Sofia-prinsessa ja kuningas sekä Elsa lapsena. Yksityiskohdat saduista *Sofia ensimmäinen* (2013, 3) ja *Frozen 2* (2019, 3).

Vaiana on aineistossa ainoa prinsessa, jolla on tumma iho. Vaianan pukeutuminen eroaa muista aineiston prinsessoista siten, että Vaianan olkapäät ja vatsa ovat paljaina sekä hänen hameensa ylettyy vain vähän yli polvien. Vaianan pukeutuminen on siis suhteessa paljastavampaa verrattuna muihin prinsessoihin, johtuen todennäköisestään hänen kulttuuritaustastaan. *Frozenissa* myös Annalla on paljaat olkapäät Elsan kruunajaistilaisuudessa, mutta hänen vatsansa on peitetty. Samoin *Frozen 2:ssa* Elsan olkapäät näkyvät hänen lumikuningattaren asussaan, kun Elsan mekko vaihtuu Elsan muuttuessa lumikuningattareksi. Kaikilla

muilla prinsessoilla vatsa ja olkapäät ovat peitettyinä, ja mekko ei paljasta sääriä joko mekon ylettyessä nilkkoihin asti tai saappaiden peittäessä jalkoja.

Kuitenkin monet aineiston naispäähahmot esitetään avojaloin jossain vaiheessa tarinaa. Kuviossa 3 kaikki naishahmot ovat avojaloin. Naispäähahmoille yhteistä pukeutumisessa on, että kaikki naispäähahmot käyttävät mekkoa tai hametta.

Aineiston prinsessat esitetään kuvissa hoikkina. Heillä on kapea vyötärö eivätkä he ole erityisen muodokkaita. Prinsessojen kasvot ovat suuret heidän muuhun vartalonsa nähden. Tämä tekee prinsessoista lapsenomaisia, sillä pienillä lapsilla on tyypillisesti suurehko pää suhteutettuna muuhun vartaloon. Kaikilla prinsessoilla on myös suuret silmät. Vaianalla kaikkia kehonosia ei ole kuvattu erityisen siroina. Esimerkiksi Vaianan nenä, leuka ja jalat näyttävät suuremmilta muiden prinsessojen vartaloihin verrattuna. Siitä huolimatta Vaiana on kuitenkin olemukseltaan hoikka. Kaikilla muilla prinsessoilla paitsi Sofialla on pitkät hiukset. Sofian hiukset eivät ylety paljoa olkapäiden yli. Tämä voi tosin selittyä Sofian iällä, sillä hiukset eivät olisi välttämättä ehtineet kasvaa pikkutytyllä vielä pitkiksi. Kuviossa 3 ovat prinsessa Tähtäpää, kuningatar Elsa ja heimopäällikön tytär Vaiana. Kaikissa kuvissa on nähtävissä Disneyn naishahmoille tyypillinen ulkomuoto eli hoikka vartalo ja iso pää sekä pitkät hiukset.



**KUVIO 3** Prinsessa Tähtäpää, kuningatar Elsa ja heimopäällikön tytär Vaiana. Yksityiskohdat saduista *Kaksin karkuteillä* (2010, 29), *Frozen 2* (2019, 79) ja *Vaiana* (2016, 67).

**Naispäähahmojen määrätietoisuus** näkyy siinä, että kaikilla aineiston päähenkilöillä on jokin päämäärä, jota he tavoittelevat jopa hieman itsepäisesti. *Kaksin karkuteillä* -sadun Tähkää karkaa kotoaan katsomaan lyhtyjä, jotka ilmestyvät taivaalle hänen syntymäpäivänään, pakottaen samalla Flynnin oppaakseen. *Frozenissa* Elsa pakenee Arendelista taikavoimiensa paljastuttua eikä suostu palaamaan takaisin. Anna taas yrittää itsepäisesti houkutella siskoaan palaamaan. *Sofia ensimmäisessä* Sofia haluaa olla oikea prinsessa ja siten osata tanssia, kuten ”prinsessan kuuluisi”. Sofia päätyykin pyytämään velholta apua onnistuakseen. *Frozen 2:ssa* Anna ja Elsa antavat kaikkensa pelastaakseen Arendelin – jopa riskeeraavat henkensä.

Vaiana lähtee pelastamaan heimoaan, vaikka hänen isänsä varoittaa meren olevan vaarallinen. Vaiana päättää pelastettuaan heimonsa toimia jatkossa tavalla, jonka näkee itse parhaimmaksi. Perinteen mukaan jokainen heimopäällikkö kantaa korkean vuoren huipulle kiven entisten heimopäälliköiden kivien päälle.

Aineistoesimerkki 7.

”Mutta Vaianalla oli vielä yksi tärkeä tehtävä edessään: hän poimi rannalta simpukan, kantoi sen vuoren huipulle ja laski sen kivipinon päällimmäiseksi. Tästä lähtien hän luottaisi sydämensä ääneen ja tekisi asiat omalla tavallaan” (Vaiana 2016, 70).

Vaianan kivipinon päälle lisäämä simpukka kuvastaa siis Vaianan valintaa purjehtia merillä. Vaianasta tulee sadussa tutkimusmatkailija ja merenkulkija.

## 5.2 Naisten valta-asema ja rooli

Vastatessani toiseen tutkimuskysymykseen ”Millaisia valta-asemia naishahmoilla on Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa ja mihin ne perustuvat?” löysin kaksi pääteemaa: *prinsessat* ja *kuningattaret*. Sofia luokitellaan prinsessaksi hänen äitinsä mennessä naimisiin kuninkaan kanssa, muut prinsessat taas syntyperustan kautta. Tähkää ei tosin kirjan alussa vielä tiedä olevansa prinsessa, joten hän elää siinä mielessä melko erilaista elämää muihin prinsessoihin verrattuna.

Kaikissa viidessä kirjassa päähenkilöiden voidaan kuitenkin todeta olevan syntyperänsä tai vanhemman avioliiton takia prinsessoja tai muussa vastaavassa asemassa olevia naisia; heimopäällikön tytär tai prinsessa, josta tulee kuningatar. Vaiana on heimopäällikön tytär ja hänestä tulee kirjan lopussa heimopäällikkö. *Frozenissa* Elsa ja Anna ovat prinsessoja, kunnes Elsasta tulee kuningatar. Anna pysyy prinsessana kirjan jatko-osaan asti, kunnes *Frozen 2:ssa* Annastakin tulee kuningatar.

Naispäähahmojen äitien asemat ovat samankaltaisia, sillä kaikki muut prinsessejojen äidit paitsi Vaianan ovat kuningattaria. Vaianan äiti *Sina* on kuitenkin heimopäällikön puoliso. Kirjassa *Sofia ensimmäinen* Sofian äiti Miranda on paljon esillä – ehkä Sofian nuoren iän takia. Sofian äidin valta-asema on ehkä epäselvin, sillä hänen ei varsinaisesti mainita olevan kuningatar. Kirjassa mainitaan kuitenkin kuningas Rolandin ja Mirandan menevän naimisiin, joten oletettavasti Miranda on kuningatar naimisiin menon seurauksena. Aineiston muista kuningataräideistä ei selviä, ovatko he kuninkaallisia syntymän vai avioliiton kautta. *Frozen 2:ssa* Annan ja Elsan äiti on myös tärkeässä osassa, vaikka hän esiintyykin vain muistona suurimman osan kirjasta. Tyttöjen äidin, edesmenneen kuningatar *Idunan*, muisto nimittäin ohjaa Elsan selvittämään totuuden lumotusta metsästä ja samalla auttaa Elsaa olemaan oma itsensä. Muissa aineiston kirjoissa kuningattaret esitetään päähahmojen äiteinä, mutta heidän roolinsa juonen kannalta ei ole merkittävä.

*Vaianassa* heimopäällikön puoliso Sinalla on vain yksi repliikki. *Frozen* ja *Kaksin karkuteillä* -kirjoissa kuningataräideillä ei ole yhtäkään repliikkiä eivätkä heidän nimensä selviä lukijalle. Nämä kaksi kuningataräitiä ja heimopäällikön puoliso eivät siis esiinny voimakkaina hahmoina. *Frozenin* suhteen tosin tämä sama kuningatarhahmo on toiminallinen kirjasarjan jatko-osassa eli *Frozen 2:ssa*, jossa hänen nimensäkin selviää lukijalle. *Frozenin* päähenkilönä oleva nuori kuningatar Elsa taas kuvataan voimakkaana hahmona. Hän hallitsee Arendelin kuningaskuntaa yksin ja hänellä on taikavoimia. Elsa ja *Frozen 2:ssa* kuningattareksi kruunattava Anna ovat kumpikin toiminnallisia hahmoja heidän pelastaessaan

kuningaskuntaansa. Annasta ei mainita, hallitseeko hän Arendelia yksin vai kihlattunsa Kristoffin kanssa tulevaisuudessa.

Prinsessat ovat heitä ylemmän auktoriteetin määräysvallan kuten vanhempien tai kasvattajan alaisia, mutta he kuitenkin vastustavat usein auktoriteetti- asemassa olevan henkilön ohjeistuksia, mikä tulikin jo ilmi prinsessojen määrätietoisuutta tarkasteltaessa. He ovat sitä kautta itsenäisiä toimijoita. *Sofia ensimmäinen* -kirjassa Sofia ei vastusta suoranaisesti ketään auktoriteettiasemassa olevaa hahmoa. Sofia kuitenkin rikkoo yleistä normia pyytäessään velho Henrikiltä loitsua tanssiaisiin, jotta prinsessana oleminen sujuisi paremmin. Naispäähahmot ovat myös muita pelastavia hahmoja sen sijaan, että tulisivat vain itse pelastetuiksi. Tähtäpäätä pelastaa ihastuksensa, Flynnin, johdattamalla taikahiustensa valon avulla heidät pois pimeästä luolasta ja parantamalla hiustensa taialla Flynnin haavan. *Frozenin* Elsa ja Anna sekä *Vaianan* päähahmo Vaiana pelastavat oman kansansa. *Sofia ensimmäisen* prinsessa Sofia taas pelastaa tanssisalin loihditut ihmiset horroksesta. Kyseiset hahmot tulevat kuitenkin myös itse pelastetuiksi satujen aikana.

Aineiston prinsessat lähtevät oma-aloitteisesti seikkailuun eli ovat siinäkin mielessä toiminnallisia hahmoja. *Sofia ensimmäisen* prinsessa Sofia ei kuitenkaan lähde seikkailuun linnan ulkopuolelle, mutta hän on aktiivinen osapuoli tarinassa pyytäessään velholta loitsua tanssimisen onnistumista varten. On merkittävää, että monesti kuitenkin prinsessan seikkailuun liittyy miespuolinen hahmo. *Kaksin karkuteillä* -sadun Tähtäpäätä lähtee seikkailuun vankikarkuri Flynnin kanssa, Vaiana tapaa Mauin ja *Frozenin* Anna etsii Elsa Kristoffin kanssa. *Frozenissa* kuningatar Elsa lähtee pakomatkalleen muista poikkeavasti yksin. Elsa on siinä mielessä itsenäisin aineiston päähahmoista, että hän ei tarvitse miestä rinnalleen seikkailuissa eikä romanttisessakaan mielessä. Aineistoesimerkissä 8 ilmenee, että Elsa on pakomatallaan onnellinen yksin olostaan huolimatta. Elsa palaa siitä huolimatta sadun lopussa takaisin Arendeliin.

#### Aineistoesimerkki 8.

”Taikavoimiensa avulla Elsa uudisti myös asunsa ja ulkonäkönsä, ja korkeammalle vuorenrinteeseen hän loihti mahtavana hohtelevan jääpalatsin. Vaikka Elsa oli vuorella aivan

yksin, hän tunsi olonsa oudon onnelliseksi. Vihdoin hän sai olla täysin oma itsensä!” (Frozen 2013, 28).

Vaiana on myös vahva päähahmo ja itsenäinen, sillä hän hallitsee heimoaan ilman puolisoa. Vaianan kohdatessa vaikeuksia meri ohjaa Vaianaa, sillä isoäiti Talan mukaan juuri meri on valinnut Vaianan pelastamaan kansansa. Meren voidaan siis ajatella olevan Vaianan puolella. Vaiana pelastaa sadun lopussa kansansa ja antaa heimolleen mahdollisuuden toimia jälleen merenkulkijoina.

## 6 POHDINTA

### 6.1 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten naispuoleisia hahmoja representoidaan Disneyn 2010-luvun prinsessasaduissa. Tarkastelin representaatioita naishahmojen piirteiden ja valta-asemien osalta. Valta-aseman kohdalla keskityin kuitenkin nimenomaan kuningattarien ja prinsessojen tarkasteluun, sillä he olivat naishahmoina eniten esillä aineistossa. 2010-luvun prinsessaduista oli löydettävissä aiemmissa prinsessaduissa esiintyviä piirteitä, mutta myös uudenlaisia ominaisuuksia.

*Kaksin karkuteillä* -sadussa naiset asetellaan vastakkain perinteisesti päähenkilönä ja antagonistina. Muissa aineiston saduissa naiset ovat keskenään ystäviä ja antagonistit ovat miespuoleisia. Davisin (2011, 226–227) teoria siitä, että Disney on yrittänyt panostaa saduissaan naistenvälisiin ystävyysuhteisiin naisten vihollisina esittämisen sijaan, näkyy 2010-luvun prinsessaduissa. Analysoimistani saduissa saattoi kuitenkin olla myös hahmoja, joilla oli pahan naisen piirteitä, vaikka eivät olleetkaan sadun varsinaisia antagonisteja. Esimerkiksi *Sofia ensimmäinen* -sadun prinsessa Anne esiintyy aluksi kateellisena ja juonivana hahmona. *Kaksin karkuteillä* -sadun antagonistiksi Gothel haluaa enemmän kuin mitään muuta olla nuori ja kaunis, joten nuoruus ja kauneus esitetään tulkinnasta riippuen siis joko tavoiteltavinani ihanteina tai päinvastoin, pinnallisina asioina, joita tavoittelemalla ei seuraa mitään hyvää. Gothel on olemukseltaan samankaltainen kuin Rothschildin (2013, 80–82) kuvaama tyypillinen Disneyn prinsessatujen naisantagonisti: pitkä, tiimalasivartaloineen ja voimakastahtoinen. Tyypillinen Rothschildin (2013, 80) kuvaama neuvonantajahahmo taas löytyy *Vaiana*-kirjasta, jossa isoäiti Tala on pullea, vanha ja hyväntahtoinen, kuten Rothschildin kuvailemat hyvät hahmot. *Kaksin karkuteillä* -sadussa vastakkainaseteltuna ovat prinsessa Tähtäpää ja Gothel. Aineistossa näkyy siis Bellin (1995, 107–124) esiintuoma ilmiö, jossa Disneyn prinsessatujen antagonistit ovat keski-ikäisiä naisia, kun taas nuoret prinsessat sekä heitä neuvovat vanhat hahmot ovat hyviä.



*Vaiana* -sadussa päähenkilön vastustaja ei ole tyypillinen ihmishahmo eikä tahallaan paha, vaan lopussa kyseisestä jumalattaresta tulee taas hyvä saadessaan sydämensä takaisin. On kuitenkin huomionarvoista, että kyseinen hahmo on valittu edustamaan naissukupuolta.

Kaikilla aineiston naispäähahmoilla on suhde eläimiin tai kuvitteelliseen hahmoon. Rothschildin (2013, 56) mukaan Disneyn prinsessat juttelevat eläinten kanssa, jotta heidän viattomuutensa korostuisi. Suhteet eläimiin tai kuvitteellisiin hahmoihin olivat kuitenkin keskenään erilaisia, sillä osalla naispäähahmoista suhteeseen liittyi omistajuutta ja toisilla ystävyyttä ja auttamisen halua. Kaikille yhteistä kuitenkin oli, että eläinten tai kuvitteellisen hahmon kanssa tapahtui vuorovaikutusta.

*Frozenin* Anna etsii rakkautta epätoivoisin keinoin. Rothschild (2013, 62–63, 136–144) kuvaa Disneyn aiempien prinsessasatujen prinsessojen etsivän pakonomaisesti rakkautta. Prinsessojen tarve etsiä rakkautta pakonomaisesti oli siis havaittavissa vielä 2010-luvunkin prinsessasaduissa. Aineistossa oli myös prinsessoja, jotka eivät varsinaisesti etsineet rakkautta, mutta päätyivät rakastumaan sadun aikana. Aiemmista saduista poikkeavasti 2010-luvun prinsessasaduista löytyi kuitenkin myös päähenkilöitä, jotka eivät etsi rakkautta tai rakastu, nimittäin Elsa ja Vaiana eivät tavoittele romanssia.

Pukeutumisessa yhtenäistä oli, että kaikki naispäähahmot käyttivät hametta tai mekkoa. Disneyn 2010-luvun naispäähahmot eivät ole siis luopuneet perinteestä käyttää hametta tai mekkoa housujen sijasta. Tummaihoisen Vaianan pukeutuminen oli selkeästi paljastavampaa kuin muilla aineiston prinsessoilla. Aineistossa ilmenee sama ilmiö, jonka Lacroix (2009, 222) totesi Disneyn toisen ilmestymiserän prinsessasaduista, eli tummaihoiset prinsessat esitetään paljastavammassa vaatteissa kuin vaaleaihoiset prinsessat. Tämä voi olla Disneyn kulttuuristereotypisointia, mitä myös Lacroix (2009, 222) ehdottaa syyksi kyseiselle ilmiölle.

Yleisesti 2010-luvun Disney prinsessojen voidaan tulkita välittävän ulkonäköihanteita hoikkuudesta, siroudesta ja laittautumisesta. Kaikki prinsessat

olivat nimittäin hoikkia ja siroja ruumiinrakenteeltaan. Lisäksi heidän kehois-  
saan päät ovat suuria muihin kehonosiin nähden, mikä korostaa jo ennestään  
hoikkaa vartaloa. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta tarkastellen on tärkeää tie-  
dostaa, että prinsessojen hoikka ulkomuoto voi aiheuttaa lapsessa laihuuden  
ihannoimista ja sitä kautta myöhemmin mahdollisia ongelmia kehonkuvan  
kanssa. Prinsessojen laittautuminen näkyi hyvin siinä, että jo prinsessojen ollessa  
lapsia prinsessat olivat laitettun näköisiä. Olisi hyvä, että lapsille luettaisiin mo-  
nenlaisia lastenkirjoja, jotta lapsille ei välittyisi vain yhdenlaista kuvaa siitä, miltä  
lapsen tulisi näyttää.

Naispuolisten päähahmojen määrätietoisuus ilmeni aineistosta nousevana  
piirteenä. Davisin mukaan ensimmäisten Disneyn prinsessasatujen prinsessat  
ovat passiivisia hahmoja (Davis 2011, 124). Rothschild (2013, 136–144) kuvaa Dis-  
neyn toisen prinsessasatujen ilmestymiserän prinsessojen olevan jo itsenäisem-  
piä verrattuna aiempiin prinsessoihin, mutta osa on edelleen auktoriteettien oh-  
jeiden alaisina, usein nimenomaan prinsessan isän. Tästä poiketen, 2010-luvun  
päähahmot ovat ensinnäkin aktiivisia toimijoita heidän ollessaan itse mukana  
seikkailussaan ja lähtiessään niille jopa omaehtoisesti. Toiseksi he ovat myös hie-  
man kapinallisia, sillä he uhmaavat auktoriteetin asettamia käskyjä.

Aineiston prinsessat ovat prinsessoja syntyperänsä takia. Tästä poikkeuk-  
sen muodostaa *Sofia ensimmäinen* -sadun Sofia. Sofiasta tulee prinsessa hänen äi-  
tinsä uuden avioliiton kautta. Vaianankaan valta-asema ei ole varsinaisesti prin-  
sessa vaan heimopäällikön tytär, mutta kyseessä on kuitenkin vastaava valta-  
asema. Coynen ym. (2016, 1909–1910) mukaan Disneyn aiempien prinsessasatu-  
jen prinsessat eivät ole välttämättä syntyneet prinsessoiksi tai ole lainkaan varsi-  
naisia prinsessoja. Ei ole siis itsestään selvää, että Disneyn prinsessa olisi prin-  
sessa jo syntymänsä perusteella, joskin suurimmassa osassa aineistoni kirjoista  
näin oli. Naispäähahmojen teot eivät sinänsä vaikuta heidän valta-asemaansa.  
2010-luvun prinsessasatujen voidaan siis tulkita välittävän kuvaa siitä, että valta-  
asema määräytyy syntymän perusteella.

Aineistossa vahvimpana kuningattarena esiintyy kuningatar Elsa, joka hallitsee valtakuntaa ilman puolisoa ja jolla on taikavoimia. *Sofia ensimmäisen* Miranda ja *Frozen 2*:ssa esiintyvä Iduna ovat juonen kannalta keskeisessä osassa olevia kuningattaria. Muut kuningattaret eivät juurikaan ole esillä. Aiemmille prinsessasaduille onkin tyypillistä, että kuningattarella ei ole repliikkejä eikä hän tee päätöksiä (Rothschild 2013, 85–87).

Elsan tavoin myös Vaianasta tulee lopulta kansansa johtaja (heimopäällikkö), joka mahdollistaa heimonsa liikkumisen merellä. Näillä molemmilla vahvoilla johtajahahmoilla on yliluonnollisia kykyjä; Elsa pystyy taikomaan lunta ja jäätä, kun taas Vaianan apuna toimii meri. Naishahmojen voimakkuutta on siis entisestään korostettu taikavoimilla. *Frozen 2*:ssa Annastakin tulee siskonsa tavoin kuningatar. 2010-luvun Disneyn prinsessasaduissa on huomattavaa, että päähahmo saattoi olla kuningatar tai heimopäällikkö prinsessan sijaan.

## 6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettinen tarkastelu

Tutkimuksessa pyritään yleensä objektiivisuuteen, mutta siitä huolimatta tutkijan oma identiteetti, esimerkiksi ikä, sukupuoli, uskonto, kansalaisuus ja poliittinen näkemys, vaikuttavat tutkijan havaintoihin. Laadullisessa tutkimuksessa tämä seikka periaatteessa myönnetään, sillä tutkija luo itse tutkimusasetelmansa ja tulkitsee sitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) On siis huomioitava, että vaikka pyrin puolueettomuuteen tutkimuksessani, tarkastelen aineistoa tietyistä lähtökohdista, mikä voi ohjata havaintojeni muodostumista ja siten analyysin kulua.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida tutkimuksen keston perusteella, eli huomioiden missä ajassa tutkimus on tehty (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164). Kandidaatintutkielmassa tutkimukseen käytettävä aika on suhteellisen lyhyt, mikä luontaisesti heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Jouduin myös rajaamaan aineistoa kandidaatintutkielmaan sopivaksi. Aineisto on kuitenkin riit-

tävän kattava 2010-luvun Disneyn prinsessasatujen tarkasteluun. On silti huomioitava, että aineiston rajaaminen jättää näkökulmia pois tutkimuksesta, mikä vaikuttaa myös tutkimustuloksiin.

En kerännyt aineistoa kandidaatintutkielmassani, joten minun ei tarvinnut huolehtia kenenkään tunnistettavuudesta tai muista kyselyihin liittyvistä eettisistä seikoista. Sen sijaan huolehdin tutkimuseettisistä periaatteista siten, että merkitsin lähdeviitteet tutkimusraportissani asianmukaisesti, eli merkitsin lähteen aina viitattessani toisen tekstiin ja lisäsin lähteet myös lähdeluetteloon. Merkitsin lähdeviitteet myös kuvitukseen. Kuvituksen suhteen noudatin kuvasitaattia koskevaa säännöstä (Tekijänoikeuslaki 1961, 25 §), jonka mukaan julkistetusta taideteoksesta saa ottaa kuvia tieteelliseen tutkimukseen, mikäli kuva selventää tekstiä ja sillä on yhteys tekstiin (Kuvasto, 2019). Kuva- ja aineistoesimerkeillä pyrin antamaan lukijalle kuvan analysoimastani aineistosta ja sen pohjalta tekemistäni päätelmistä, jotta lukija voisi itse muodostaa mielipiteensä siitä, onko hän samaa mieltä kanssani vai tulkitseeko asian eri tavalla. Teemoittelu toimi aineiston analyysimenetelmänä, sillä tunnistin teemoittelun avulla helposti tutkimuskysymysteni kannalta oleelliset asiat. Teemoittelun avulla pystyin myös yhdistämään analyysiin aiemmista tutkimuksista nousseita teemoja.

Disneyn prinsessojen ollessa suosituimpia tytöille suunnattuja mediahahmoja (Coyne ym. 2016, 1909), Disneyn prinsessasatujen tutkimista voidaan pitää ajankohtaisena. Varhaiskasvatusikäisille lapsille sukupuoliroolit muodostuvat jo vahvasti käsityksinä ja käyttäytymismalleina (Coyne ym. 2016, 1909–1911). Kasvattajien tulisi olla tästä syystä tietoisia satujen välittämistä käyttäytymismalleista. Sadut ovat nimittäin merkittäviä lasten kehityksen kannalta (Apo 1986, 15).

COVID-19 -pandemian takia aineistojen saaminen oli ajoittain hankalaa kirjastojen rajoittaessa aukioloaikoja ja välillä kokonaan sulkeutuessa. Tämä vaikutti tutkimusaineistoni hankintaan ja sitä kautta analyysin aloittaminen siirtyi aiottua myöhemmäksi. Lisäksi myös tutkimuskirjallisuuden lainaamisessa oli pandemiatilanteen takia haasteita.

Tutkielman aikana teemat vaihtoivat muotoaan. Teemojen sisältö itsessään pysyi koko analyysin ajan samana, mutta niiden sisälle tuli pientä rajausta. Minulla oli hankaluuksia päättää, tutkinko koko aineiston naisia vai rajaanko kohdejoukkoa. Aineiston kaikkia naisia ei olisi ollut järkevää analysoida kaikkien teemojen osalta, sillä osa naishahmoista esitetään vain yhdessä lauseessa tai kuvassa.

Tutkimukseni on toistettavissa, sillä tutkimusvaiheet on kuvattu ja teoriapohjana toimivat lähteet on ilmoitettu selkeästi. Täytyy kuitenkin huomioida, että eri tutkijat voivat nostaa samasta aineistosta eri teemoja esille, varsinkin kun kandidaatintutkielman mittaisessa työssä täytyy keskittyä vain muutamiin teemoihin. Tutkimuksen toistaminen onkin ongelmallista ihmistieteissä (Eskola & Suoranta 2008, 228).

Pohdin, miten prinsessasatujen kriittinen analysoiminen vaikuttaa prinsessasatujen lukemisen määrään. Tietenkään oma tutkimukseni ei vaikuttaisi laajan aikuisjoukon valintoihin luettavien lastensatujen suhteen, mutta laajemmin ajateltuna useat tutkimukset aiheesta voivat jo vaikuttaa aikuisten tapaan suhtautua prinsessasatuihin ja siten heidän valintoihinsa päättäessään, mitä lukevat lapsille. Nostaessani esille myös kielteisiä asioita prinsessojen välittämästä naiskuvasta, tarkoitukseni ei ole kuitenkaan väittää, ettei prinsessasatuja kuuluisi enää lukea lapsille. Tavoitteeni on vain tuoda esille 2010-luvulle tyypillinen tapa representoida prinsessasatujen naisia. Aikuisten tiedostaessa saduista välittyvän naiskuvan, asioista pystyy keskustelemaan kehittävästi lasten kanssa ja pohtimaan yhdessä, voisiko jokin asia olla esimerkiksi toisin. Satuja voi tarvittaessa muokata nykyaikaan sopivimmiksi tai sitten niitä voi jopa käyttää kielteisinä esimerkkeinä kuvaamaan epäkohtia. Tämän takia en ajattele konservatiivisimmistakaan Disneyn prinsessasaduista, etteikö niitä kuuluisi lukea.

### 6.3 Jatkotutkimushaasteet

Tutkimuksen myötä heräsi muutama mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe. *Sofia ensimmäinen* -sadun Sofialla on vahva tarve olla ”oikea prinsessa”. Jää epäselväksi, mikä Sofiasta tekee lopulta oikean prinsessan. Tanssiessaan kuninkaan kanssa kerronnassakin nimittäin todetaan Sofian olevan ”nyt ihan oikea prinsessa” (*Sofia ensimmäinen* 2013, 32). Tämä voisi olla kiinnostava aihe tarkastella jatkotutkimuksessa, eli mikä tekee prinsessoista prinsessoja, mikäli prinsessa ei ole prinsessa jo syntyperältään. Sivusin aihetta jo vähän tutkielmassani ottamalla selvää, ovatko kaikki aineiston prinsessat prinsessoja nimenomaan syntyperänsä perusteella.

Lastenkuvakirjoja tarkasteltaessa tekstiä tarkastelevia tutkimuksia löytyy suhteessa enemmän kuin kuvitusta tarkastelevia tutkimuksia. Huomioin tämän sivuamalla vähän myös kuvitusta tutkielmassani, mutta pidin pääpainon kuitenkin tekstissä, ettei työstä tulisi liian laaja kandidaatintutkielmaksi. Kuvitukseen keskittyvää tutkimusta olisi siis hyvä olla enemmän lastenkuvakirjoista kuvituksen ollessa keskeinen elementti kuvakirjassa.

Sukupuolentutkimusta voi tarkastella myös miesnäkökulmasta. 2010-luvun Disneyn prinsessasatuja voisi siis tarkastella miesnäkökulmasta käsin; mikä on mieshahmojen osuus sadussa ja millaisia piirteitä oletetuilla mieshahmoilla on. Mies- ja naishahmojen roolia voisi myös vertailla toimijuuden ja vallan näkökulmista ja siten selvittää, ovatko mies- ja naishahmot tasavertaisia toimijoita 2010-luvun Disneyn prinsessasaduissa.

## LÄHTEET

### Aineistolähteet

- Francis, S. 2019. Frozen 2. Kuvittanut Disneyn taiteilijat. Suomentanut Rapelo, J. Disney Enterprises. Tammi [2020].
- Marsoli, L. & Disney Book Group. 2013. Sofia ensimmäinen, Olipa kerran prinsessa. Kuvittanut Character Buildin Studio ja Disneyn taiteilijat. Suomentanut Falk, T. Disney Enterprises. Sanoma Media Finland [2018].
- Marsoli, L. 2013. Frozen, Huurteinen seikkailu. Kuvittanut Disneyn taiteilijat. Suomentanut Valli, K. Disney Enterprises. Sanoma Magazines Finland Oy [2013].
- Marsoli, L. 2020. Kaksin karkuteillä, Hiuksia nostattava seikkailu. Kuvittanut Orpiñas, J., Studio IBOIX ja Disneyn taiteilijat. Suomentanut Hartama, M. Disney Enterprises. Sanoma Magazines Finland Oy [2011].
- Parent, N. 2016. Vaiana. Kuvittanut Disneyn taiteilijat. Suomentanut Rapelo, J. Disney Enterprises. Sanoma Media Finland [2017].

### Tutkimuskirjallisuus

- Aakkonen, K. 2018. Metsään paenneet prinsessat: Tyttöjen luontosuhde Disneyn animaatioissa Kaksin karkuteillä ja Urhea. Pro gradu -tutkielma. Viestintätieteiden laitos. Tampereen yliopisto.
- Apo, S. 2001. Klassinen satutraditio. Teoksessa M. Karjalainen & M. Suojala (toim.), Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. Hämeenlinna: Karisto Oy, 12–29.
- Apo, S. 1986. Ihmesadun rakenne: Juonien tyypit, pääjaksot ja henkilöasetelmat satakuntalaisessa kansansatuaineistossa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Bell, E. 1995. Somatexts at the Disney shop: Constructing the Pentimentos of Women's animated bodies. Teoksessa E. Bell, L. Haas & L. Sells (toim.),

- From mouse to mermaid: The politics of film, gender, and culture. Bloomington: Indiana University Press, 107–124.
- Bettelheim, B. 2010. *The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales*. New York: Vintage books edition.
- Coyne, S., Linder, J., Rasmussen, E., Nelson, D. & Birkbeck, V. 2016. Pretty as a princess: Longitudinal effects of engagement with Disney princesses on gender stereotypes, body esteem, and prosocial behavior in children. *Child Development*, 87(6) 1909–1925.
- Davis, A. M. 2011. *Good girls and wicked witches: Women in Disney's feature animation*. Hertfordshire, England: John Libbey Publishing.
- England, D. E., Descartes, L., & Collier-Meek, M. 2011 Gender role portrayal and the disney princesses. *Sex Roles: A Journal of Research*, 64(7–8), 555–567.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. 8.p.
- Harjunen, H. 2010. Sukupuolittuneen ruumiin muodot ja merkitykset. Teoksessa S. Saresma, L. Rossi & T. Juvonen. (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 241–242.
- Harriger, J. A., Serier, K. N., Luedke, M., Robertson, S. & Bojorquez, A. 2018. Appearance-related themes in children's animated movies released between 2004 and 2016: A content analysis. *Body image*, 78–82.
- Heinimaa, E. 2001. Kuvakirjat lapsen ja aikuisen maailmassa. Teoksessa M. Karjalainen & M. Suojala (toim.), *Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön*. Hämeenlinna: Karisto Oy, 142–163.
- Hunt, P. 2001. *Children's literature*. Malden: Blackwell Publishers.
- Jones, S. 2002. *The fairytale – The magic mirror of imagination*. New York: Routledge.
- Jäntti, M. 2019. "Disney-tarinoissa on pelkkiä heteroita, alistavia isiä ja perheväkivaltaa – Disney-tutkijan mielestä se on väärin mutta elokuvat ovat silti ihania." Yle uutiset, 14.9.2019.



- Kontturi, K. 2014. Ankkallinna - portti kahden maailman välillä: Don Rosan Disney-sarjakuvat postmodernina fantasiana. Jyväskylä, University of Jyväskylä.
- Kuvasto. 2019 Saanko siteerata taideteosta? Haettu osoitteesta: <https://kuvasto.fi/2019/02/saanko-siteerata-taideteosta/> (Viitattu: 13.4.2021.)
- Lacroix, C. 2004. Images of Animated Others: The Orientalization of Disney's Cartoon Heroines From The Little Mermaid to The Hunchback of Notre Dame. *Popular communication, The International Journal of Media and Culture*, 2(4), 213-229.
- Laine, T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli, J. Aaltola & S. Herkama (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 5., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 29–50.
- Mustola, M. 2014. Lastenkirjallisuus käsitteenä ja alalajina. Teoksessa M. Mustola. *Lastenkirja. Nyt*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 7–24.
- Nikolajeva, M. 2005. *Aesthetic approaches to children's literature: An introduction*. Lanham: Md:rhedi Scarecrow Press.
- Opetushallitus, 2014. Esiopetussuunnitelman perusteet. Saatavilla: [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen\\_opetus-suunnitelman\\_perusteet\\_2014.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetus-suunnitelman_perusteet_2014.pdf) (Viitattu 28.2.2021.)
- Opetushallitus, 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavilla: [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatus-suunnitelman\\_perusteet.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatus-suunnitelman_perusteet.pdf) (Viitattu 28.2.2021.)
- Paasonen, S. 2010. Sukupuoli ja representaatiot. Teoksessa S. Saresma, L. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 39–49.
- Pappila, T. 2018. "Hän yritti vain keksiä keinon, jolla voisi välttää koko avioliiton": Prinsessojen toimijuus Disneyn ja Pixarin 2010-luvun prinsessasaaduissa. Pro gradu tutkielma. Kieli- ja viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

- Pesonen, J. 2020. Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettiset ohjeet. Varhaiskasvatuksenopettajien liitto VOL. Helsinki: Print Line Helsinki Oy.
- Rhedin, U. 2001. Bilderboken: På väg mot en teori. Stockholm: Alfabeta.
- Rissanen, M. & Mustola, M. 2017. Lastenkulttuuri. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 293–306.
- Rolin, K. 2016. Tiede, arvot ja sukupuoli. Teoksessa K. Rolin, O. Moisio, M. Reuter & M. Tuominen. 2016 (toim.), Sukupuoli ja filosofia. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto, 90–101.
- Rothschild, S. 2013. The princess story: modeling the feminine in twentieth-century American fiction and film. New York Peter Lang Publishing Inc.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus> (Viitattu 8.3.2021.)
- Siippainen, A. 2017. Sukupuoli ja ikä. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola-Pennanen (toim.), Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 207–220.
- Suoranta, J. 2018. Populaarikulttuurin tuotteiden analyysistä. Teoksessa R. Valli, J. Aaltola & S. Herkama (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 313–319.
- Tirri, K. & Kuusisto, E. 2019. Opettajan ammattietiikkaa oppimassa. Helsinki: Gaudeamus, 11.
- Tekijänoikeuslaki 404/1961. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404> (Viitattu 24.4.2021.)
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540> (Viitattu 27.1.2021.)

- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Walt Disney Animation Studios. (21.10.2020). Raya and the Last Dragon: Official Teaser Trailer [video]. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=9BPMTr-NS9s> (Viitattu 5.1.2021.)
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1991, 60/1991, § 2. Yleissopimus lapsen oikeuksista 1 osa. Saatavilla: [https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060\\_2](https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2) (Viitattu 1.2.2021.)
- Ylitapio-Mäntylä, O. 2017. Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 276–286.

## LIITTEET

### Liite 1. Kuvaukset kirjojen juonista

*Kaksin karkuteillä* -kirjassa (Marsoli, 2010) vanha nainen nimeltä *Gothel* sieppaa prinsessa Tähtäpäätä, jonka hiuksissa on nuorentavia voimia. *Gothel* kasvattaa Tähtäpäätä tästä lähtien omana tyttärenään korkeassa tornissa, josta Tähtäpäätä ei saa koskaan poistua. Täyttäessään 18 Tähtäpäätä kuitenkin karkaa tutustumaan maailmaan houkutellen vankikarkuri *Flynnin* oppaakseen. *Gothel* huomaa Tähtäpäätä kadonneen ja lähtee hänen peräänsä. Tähtäpäätä oppii seikkailun aikana asioita häntä ympäröivästä maailmasta ja tajuaa lopulta *Gothelin* huijanneen häntä – Tähtäpäätä on kuningasparin kadonnut prinsessa. *Flynnin* leikatessa Tähtäpäätä hiukset, Tähtäpäätä hiuksien voimista elävä *Gothel* haihtuu tomuna ilmaan. Tähtäpäätä palaa lopuksi oikeiden vanhempiensa luokse.

*Frozen*-kirjan (Marsoli, 2013) tapahtumat sijoittuvat *Arendelin* kuningaskuntaan. Kuningasparin menehtyessä prinsessa *Elsasta* tulee *Arendelin* uusi hallitsija. *Elsa* ei kuitenkaan ole aivan tavallinen tyttö vaan hän pystyy taikomaan lunta ja jäätä. Taikavoimien paljastuessa *Arendelin* väelle kuningatar *Elsa* pakenee vuoristoon ja loihtii samalla tahtomattaan *Arendeliin* talven. *Elsa* vahingoittaa taikavoimillaan vahingossa häntä rauhoittamaan tullutta siskoaan, prinsessa *Annaa*, loihdimmalla hänen sydämeensä jäätä. *Anna* etsii apua ystävänsä *Kristoffin* kanssa, kunnes saa neuvon, että tosirakkauden teko voisi sulattaa hänen jäätyneen sydämen. *Anna* etsii aluksi hänen ihastustaan, joka lopulta paljastuu vallanhaluiseksi petturiksi, joka ei rakasta *Annaa*. *Annan* pelastaakin hänen siskonsa *Elsa* ja niin *Elsa* lopulta ymmärtää, että rakkauden avulla *Elsa* pystyy palauttamaan *Arendeliin* kesän.

*Sofia ensimmäinen* -kirjassa (Marsoli & Disney Book Group, 2013) *Sofian* äiti *Miranda* ja kuningas *Roland* rakastuvat, minkä seurauksena *Sofia* muuttaa hänen äitinsä kanssa asumaan linnaan. *Sofia* ei kuitenkaan meinaa ensiksi sopeutua uuteen elämäänsä kuninkaallisena. Tilannetta hankaloittaa entisestään kateellinen sisarpuoli nimeltä *Anne*, joka juonii *Sofian* päänmenoksi. Rohkaistakseen *Sofiaa* kuningas *Roland* antaa *Sofialle* amuletin, joka sisältää erityisiä voimia. *Sofian*

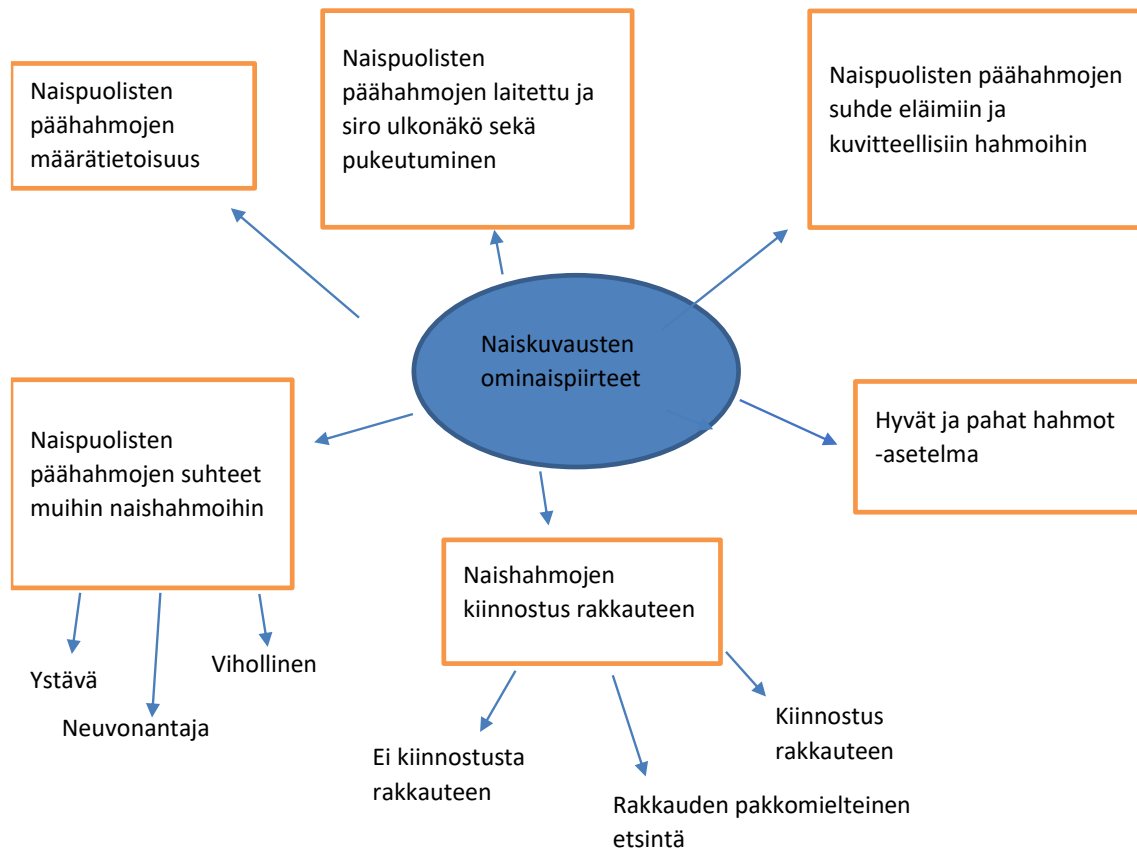
pyytäessä muuan velholta apua tanssiaisten sujumisessa velho loihtiikin taian, joka vaivuttaa uneen Sofiaa vaille kaikki tanssiaissalissa olevat, jotta velho pääsisi varastamaan Sofian taikakorun. Sofia on hädissään tapahtuneesta, kunnes Tuhkimo saapuu Sofian amuletin avulla apuun. Tuhkimo neuvoo Sofiaa hakemaan hänen sisarpuolensa Annen apuun. Sofia toimii neuvon mukaisesti ja näin Sofia ja Anne saavat yhdessä herätettyä tanssisalin väen unesta. Lopuksi, kun Sofia tanssii kuningas Rolandin kanssa, Sofia tuntee itsensä oikeaksi prinsessaksi.

*Vaiana* -kirjassa (Parent, 2016) puolijumala *Maui* varastaa äitisaari Te Fitin sydämen, minkä seurauksena Te Fitistä tulee laavahirviö *Te Kā*, joka syöksee Mauin mereen ja vie elämän jokaiselta saarelta yksitellen. *Motunuin* saarella heimopäällikö *Tuin* tytär *Vaiana* haluaisi purjehtia merelle, mutta Tui kuitenkin kieltää Vaianaa meren vaaroihin vedoten. Vaiana päättää kiellosta huolimatta pelastaa heimonsa ja lähtee merelle vaaralliselle matkalle palauttamaan Te Fitin sydämen takaisin. Vaiana aloittaa houkuttelemalla kunnianhimoisen puolijumala Mauin mukaansa. Vastoinkäymisten tullessa Vaianan isoäiti *Tala* ilmestyy Vaianalle rohkaistakseen häntä. Yhteisvoimin Vaiana ja Maui lopulta onnistuvat tehtävässään ja Te Fiti saa sydämensä takaisin. Vaianasta tulee sankari ja heimonsa uusi päällikkö. Tästä lähtien kyseinen heimo uskaltaa jälleen liikkua merellä.

*Frozen 2* -kirjassa (Francis, 2019) Arendelin asukkaat ovat pulassa, minkä takia Elsa, Anna, Kristoff, lumiukko-*Olaf* ja *Sven-poro* lähtevät selvittämään, miten voisivat pelastaa Arendelin. Elsan kuullessa salaperäisen äänen ystävykset lähtevät seuraamaan ääntä *Lumottuun metsään*. Lumotussa metsässä kaverukset kohtaavat *pohjanväkeä* ja arendelilaisia, jotka eivät sumun takia löydä tietään pois metsästä. Elsa päättää selvittää salaperäistä ääntä seuraten, miksi metsä on lumottu. Seuratessaan salaperäistä ääntä Elsa kohtaa hevosen muodossa olevan vedenhenki Näkin, jonka selässä Elsa ratsastaa ääntä kohti. Elsan saadessa selville, että salaperäinen ääni kuuluukin Elsan edesmenneelle äidille, Elsan voimat kasvavat ja Elsa muuttuu lumikuningattareksi. Selvittäessään menneitä tapahtumia Elsa jäätyy kuitenkin itse jääpatsaaksi. Elsa saa viimeisillä voimillaan lähetettyä selvittämänsä totuuden Annalle: siskosten isoisä *Runard* hyökkäsi aikoinaan

pohjaväen kimppuun, mikä suututti luonnonhenget aiheuttamaan metsään sumun. Anna keksii, että hänen täytyy purkaa kuningas Runardin pohjanväen huijuttamiseksi rakentama pato, jotta Lumotun metsän vankeina olevat kansat vapautuisivat. Annan ja ystäväysten purkaessa padon Lumotun metsän sumu katoaa ja Elsa peittävä jää sulaa. Elsa jäädyttää padon purkamisesta tulleen tulva-veden, jotta se ei vyöryisi Arandeliin. Elsa ja Anna päätyvät jakamaan valtakunnan hallinnan pelastettuaan sen yhteisvoimin: lumikuningatar Elsa hallitsee tästä eteenpäin Lumottua metsää ja Anna taas Arendelia.

## Liite 2. Pää- ja alateemat 1. tutkimuskysymyksen osalta.



**Liite 3. Pääteemat 2. tutkimuskysymyksen osalta.**